

**danas
osnaženi
- sutra
uključeni**

*Projekt podrške
socijalnom
uključivanju i
zapošljavanju
dugotrajno
nezaposlenih
osoba*

**Priručnik s iskustvima
u provedbi**

**danas
osnaženi
sutra
uključeni**

danas osnaženi - sutra uključeni

Priručnik s iskustvima u provedbi projekta podrške socijalnom uključivanju i zapošljavanju dugotrajno nezaposlenih osoba

Nositelj projekta:

Udruženje „Djeca prva“

Partneri na projektu:

Udruga za prevenciju socijalnopatološkog ponašanja mladih „Prevenција“ iz Nove Gradiške i DKolektiv - organizacija za društveni razvoj iz Osijeka

U izradi priručnika sudjelovali su:

Nikolina Dubravac, Sonja Vukadinović, Nikica Torbica, Slavica Štefanac i Ivana Biškup

Grafičko oblikovanje:

Bestias

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Udruženja „Djeca prva“.

Izdavanje ove publikacije omogućeno je sredstvima Europskog socijalnog fonda.

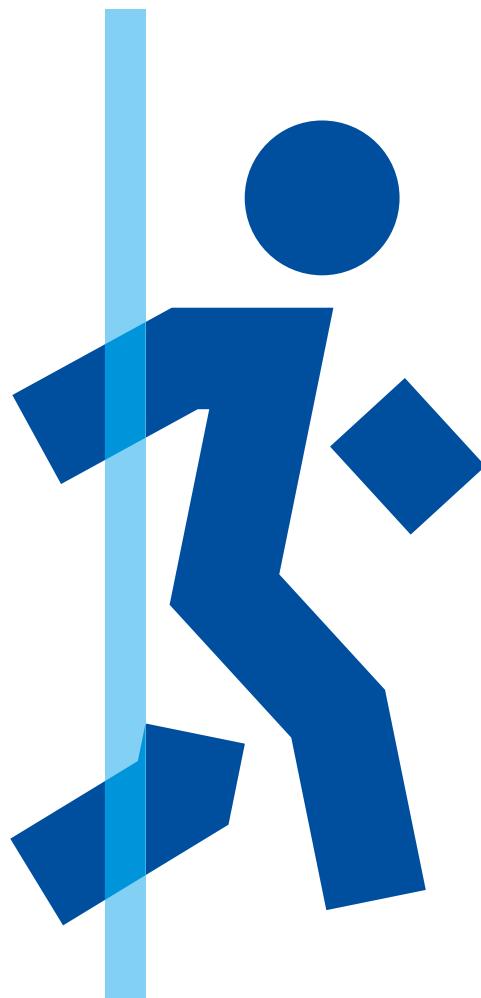
Za više informacija o EU fondovima posjetite: <https://strukturnifondovi.hr/>; <http://www.esf.hr/>

Projekt Danas osnaženi – sutra uključeni UP.02.1.1.06.0101 sufinancirala je Europska Unija iz Europskog socijalnog fonda, kroz Poziv “Podrška socijalnom uključivanju i zapošljavanju marginaliziranih skupina”, u okviru OP ULJP, Prioritetna os 2: Socijalno uključivanje, Specifični cilj 9.i.1.: Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije.

Trajanje projekta je od 11.3.2020.-11.5.2022. godine.

Ukupna vrijednost ugovora je 859.460,59 kuna uz intenzitet potpore iz Europskog socijalnog fonda od 100%.

Korisnik bespovratnih sredstava je Udruženje „Djeca prva“, Zagreb

Uvod

U uvjetima sve većeg nesrazmjera ponude i potražnje na tržištu rada i visoke nezaposlenosti, osobito su ugrožene skupine nezaposlenih osoba koje su i inače teže zapošljive zbog svoje dobi, razine obrazovanja ili dužeg izbivanja s tržišta rada.

Visoka nezaposlenost u još nepovoljniji položaj na tržištu rada stavlja marginalizirane i osjetljive skupine građana poput osoba s invaliditetom, pripadnika romske nacionalne manjine, liječenih ovisnika o drogama, beskućnika, žrtava obiteljskog nasilja, azilanata i migranata, mladih osoba bez odgovarajuće roditeljske skrbi i koji izlaze iz alternativne skrbi te korisnika prava na zajamčenu minimalnu naknadu. Svi oni teže od ostale populacije dolaze do zaposlenja, što sa sobom posljedično donosi prijetnju dugotrajne nezaposlenosti.

S vremenom, dugotrajno nezaposlene osobe postaju izložene riziku od siromaštva, socijalne isključenosti, ali i narušavanja zdravlja. Teže im je naći posao, a kada ga i nađu u većoj su opasnosti od gubitka posla tako da ponovno postaju nezaposleni ili pak prihvaćaju rad na nesigurnim ili slabo plaćenim poslovima što im uništava osobne mogućnosti i sposobnosti, ne samo materijalne, već i socijalne i mentalne.¹

Specifičnost nepovoljnog položaja marginaliziranih skupina često podrazumijeva i probleme poput niskog samopouzdanja i manjka motivacije, a situaciju ne olakšava niti činjenica da marginaliziranim skupinama često nedostaje radnog iskustva ili pak određenih vještina potrebnih za zaposlenje.

Problemi kojima su izložene marginalizirane osobe često se ne mogu svrstati u jednu kategoriju, stoga je potrebno posebno dizajnirati metodologiju rada koja uključuje psihološko osnaživanje, profesionalno usmjeravanje, mentorstvo, programe edukacije i prekvalifikacije, kako bi se pospješilo njihovo uključivanje na tržište rada. Ujedno, potrebno je jačati i kapacitete stručnjaka iz različitih sektora za rad s pripadnicima navedenih skupina, kako bi se marginaliziranim osobama na najkvalitetniji način, kroz individualizirani pristup, pomoglo pri uključivanju u društvo i približavanju tržištu rada.²

Projekt „**Danas osnaženi-sutra uključeni**“ kreirali smo uzimajući **u obzir sve ranije navedeno, a kako bismo odgovorili na potrebe** dugotrajno nezaposlenih osoba, osnažujući ih za odgovornu i aktivnu ulogu u rješavanju poteškoća s kojima se suočavaju na tržištu rada.

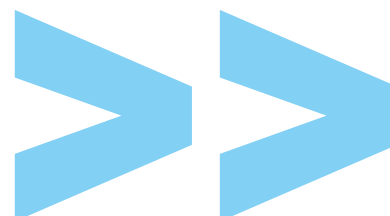
U ovom priručniku predstaviti ćemo aktivnosti programa za jačanje mekih i transverzalnih vještina te iskustva u provedbi socijalnog mentorstva kao i cjelokupnog projekta - vjerujući da će koristiti stručnjacima koji rade u ovom području.

Zagreb, travanj 2022. godine
Udruženje „Djeca prva“

1 Predrag Bejaković: Mjere za ublažavanje dugotrajne nezaposlenosti u Hrvatskoj; Političke analize 9, br. 33-34 (2018)
2 Podrška socijalnom uključivanju i zapošljavanju marginaliziranih skupina UP.02.1.1.06, Upute za prijavitelje

Sadržaj

O projektu	5
1. Program za razvoj i unaprjeđenje mekih i transverzalnih vještina	6
2. Prilozi radionicama - vježbe	35
3. Socijalno mentorstvo	64
4. Iskustva provedbe aktivnosti, zaključci i preporuke	70

O projektu

Projekt „**Danas osnaženi – sutra uključeni**“ nastao je na temelju našeg dugogodišnjeg rada s obiteljima izloženim siromaštvu, socijalnoj isključenosti i različitim oblicima materijalne deprivacije gdje je dugotrajna nezaposlenost njenih članova više pravilo nego iznimka.

Ponukani tom činjenicom, osmislili smo projekt kojim smo željeli osnažiti dugotrajno nezaposlene osobe za aktivniji pristup tržištu rada kroz povećanje njihovih stručnih znanja, jačanje socijalnih vještina i stjecanje kompetencija koje pridonose većoj zapošljivosti. Osigurali smo im individualizirani pristup kroz socijalno mentorstvo, ciklus edukativnih radionica za jačanje mekih i transverzalnih (prenosivih) vještina, mogućnost pohađanja verificiranih programa obrazovanja odraslih po vlastitom izboru te uključivanje u volonterske aktivnosti. Ujedno smo proveli edukaciju stručnjaka koji s ovom skupinom svakodnevno rade.

Projekt se provodio u partnerstvu Djece prve, udruge Prevenција i DKolektiva, na području Osječko-baranjske i Brodsko-posavske županije te Grada Zagreba. Trajao je dvije godine s time da je na samom početku provedbe, u ožujku 2020., obustavljen na dva mjeseca obzirom na epidemiološku situaciju uzrokovanu virusom SARS-CoV-2 te sukladno uvedenim mjerama nadležnih tijela i relevantnih službi za sprječavanje širenja bolesti COVID -19. Epidemija je tijekom cijele provedbe uvelike utjecala na način provedbe projektnih aktivnosti te često otežavala ili čak onemogućavala rad pa se tako „uživo“ izmjenjivalo s „online“, grupe su postale puno manje od onih na koje smo navikli, a volonterski program u radnom okruženju koje je često bilo „od kuće“ - neizvediv. Usprkos uvjetima koji su otežavali provedbu ostvarili smo planiranu svrhu i ciljeve projekta te **uključili 57 dugotrajno nezaposlenih osoba u različite aktivnosti projekta, od kojih: 17 u različite verificirane programa obrazovanja odraslih, 11 u višemjesečno socijalno mentorstvo, 52 u program za razvoj i unaprjeđenje mekih i transverzalnih vještina te 9 u volonterske aktivnosti. Proveli smo i edukaciju za 35 stručnjaka sustava socijalne skrbi i organizacija civilnoga društva.**

Na kraju projekta, svi korisnici su ovakav oblik podrške visoko ocijenili, većina je navela da bi nam se s punim povjerenjem ponovno obratili za ovakav vid rada i pomoći te imamo 5 uspješno zaposlenih osoba koje smatraju da to bez ovog projekta ne bi ostvarile.

1. Program za razvoj i unaprjeđenje mekih i transverzalnih vještina

Meke i transverzalne vještine predstavljaju osobnost pojedinca i vrlo su važne u radnom okruženju jer mu omogućuju bolje razumijevanje samog sebe, razvoj kvalitetnih odnosa s drugima te uspješnije obavljanje svakodnevnih zadataka i lakšu prilagodbu novoj radnoj sredini.

Aktivnosti za razvoj i unaprjeđenje mekih i prenosivih vještina odnose se na osnaživanje pojedinca podizanjem razine samopoštovanja i samopouzdanja te poboljšanje socijalno-interpersonalnih, komunikacijskih, prezentacijskih i pregovaračkih vještina kao i na osvješćivanje važnosti suradnje i timskog rada te razvoj kompetencija koje mogu biti od koristi i u nekom drugom kontekstu, a potrebne su za obavljanje svih poslova neovisno o prethodnoj kvalifikaciji (npr. analitičke, organizacijske i osobne vještine).

Program za razvoj i unaprjeđenje mekih i prenosivih vještina u projektu sastojao se od šest radionica:

- 1. Gdje sam sada i kamo želim stići?**
- 2. Samopoimanje i samopoštovanje**
- 3. Komunikacijske vještine – kako slušam, što i kako govorim**
- 4. Timski rad, pregovaranje i asertivnost**
- 5. A što zapravo poslodavci traže? Kreativnost, upravljanje vremenom, sposobnost rješavanja problema...**
- 6. Ja na tržištu rada – samopredstavljanje i javni nastup**

Svaka radionica uključivala je teorijski i praktični dio te vrijeme za povratne informacije i evaluaciju od strane sudionika. Predviđeno ukupno trajanje radionice bilo je 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata, s pauzom za osvježenje od 15 minuta između blokova.

Na početku ciklusa radionica, za svakog sudionika osigurana je osobna mapa s unaprijed pripremljenim svim materijalima (projektna dokumentacija i promidžbeni materijali, kraći osvrt na teorijski dio radionice s najvažnijim porukama te radni listovi s vježbama) koja po završetku ciklusa ostaje sudioniku zajedno s potvrđnicom o sudjelovanju.

U nastavku donosimo pregled svih šest radionica s uputama za voditelje, prijedlozima praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice kao i radne priloge za sudionike edukacije.

1. RADIONICA

TEMA:

GDJE SAM SADA I KAMO ŽELIM STIĆI?

1.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > osigurati sudionicima osjećaj dobrodošlice, upoznati ih s temama, ciljevima i načinom rada te voditeljima i ostalim sudionicima, dogovoriti pravila rada u grupi
- > osigurati razmjenu iskustva korisnika vezano uz njihov doživljaj dugotrajne nezaposlenosti, utvrditi i osvijestiti kod sudionika trenutnu poziciju na tržištu rada, vezanu uz radno iskustvo i osobne kapacitete te istražiti što žele i što im treba (koji alati, vještine i znanja) da bi to ostvarili, odnosno ponudili tržištu rada

ISHODI:

sudionici svjesniji svoje trenutne pozicije, motivacije i interesa za zapošljavanjem te svojih želja i kapaciteta u odnosu na tržište rada

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista i ulazni upitnici (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

1.2. Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > predstavljanje voditelja/ica > dogovaranje pravila rada u grupi (prava i obveze, povjerljivost, međusobno uvažavanje i dr.) > međusobno upoznavanje sudionika kroz aktivnosti predstavljanja i poticanja grupne dinamike i kohezije (<i>Vježba 1 5</i> rečenica o meni) 	70 min	
<ul style="list-style-type: none"> > predstavljanje načina rada i tema koje će se obuhvatiti ciklusom od 6 radionica (Gdje sam sada i kamo želim stići?; Samopoimanje i samopoštovanje; Komunikacijske vještine; Timski rad i pregovaranje/ asertivnost; Ja na tržištu rada - samopredstavljanje, javni nastup; A što zapravo poslodavci traže? (kreativnost, upravljanje vremenom, sposobnost rješavanja problema...)) 	25 min	95 min
<ul style="list-style-type: none"> > uvod u temu radionice (voditelj/ica izlaže temu i poziva sudionike na razmjenu iskustva vezano uz temu – imaju li ideju o tome gdje su sada i kako vide ono gdje/što bi željeli biti, što im je važno u kontekstu zaposlenosti, što sve utječe na percepciju zapošljivosti) > tržište rada – što mu nudim (radne navike, sposobnosti, osobine ličnosti, znanja, vještine) i što mi daje (uključenost u društvo, primanja, samopouzdanje, poznanstva) 	25 min	25 min

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > nastavno na uvod u temu radionice, sudionici se pozivaju na individualnu aktivnost (<i>Vježba 2</i> Moja vremenska crta); nakon što svaki sudionik završi zadatak, slijedi dijeljenje iskustava i grupna diskusija 	30 min	110 min
<ul style="list-style-type: none"> > u ovom dijelu voditelj/ica iznosi teorijski dio vezan uz temu (uz pratnju PowerPoint prezentacije) <ul style="list-style-type: none"> > koncept cjeloživotnog učenja > kod odabira zanimanja, važno je voditi računa o svojim vrijednostima, interesima i sposobnostima, ali i vidjeti koliko nam odabrano pruža financijsku sigurnost i socijalni status koji priželjkujemo > kako bi uskladili želje i očekivanja te realnu situaciju, važno je prikupiti informacije – što se nudi i potražuje na tržištu rada, ali i informacije o sebi (samoprocjena) 	15 min	
<ul style="list-style-type: none"> > slijedi aktivnost svojevrzne samoprocjene, a sudionici se pozivaju na individualnu aktivnost, u svrhu kasnijeg sudjelovanja u grupnom dijeljenju iskustava i diskusiji (<i>Vježba 3</i> Što mi je važno i što mi još treba) 	60 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice, stavljajući naglasak na aktivno traženje posla, što podrazumijeva osobnu odgovornost te važnost zadržavanja pozitivnog stava, cjeloživotno obrazovanje te proaktivno promišljanje o vlastitim prioritetima 	5 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici 	5 min	10 min
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica završava radionicu i najavljuje termin i temu iduće radionice 	5 min	

1.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti		Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
SREDIŠNJE AKTIVNOSTI	UVODNE AKTIVNOSTI	<p>Vježba 1 (radni list; Prilog 1)</p> <p>5 rečenica o meni</p> <p>Dovršite rečenice na način koji Vas najbolje opisuje, u svrhu predstavljanja drugim sudionicima radionice.</p> <ul style="list-style-type: none"> > Najviše volim raditi... > Ono što nikako ne volim je... > Kada bih mogao/mogla odabrati idealno zanimanje to bi bilo... > Slobodno vrijeme provodim... > Aktivnost u kojoj uživam i mogao/mogla bih ju raditi satima, bez da osjetim umor ili dosadu je... <p>Nakon što sudionici dovrše rečenice na radnim listovima, slijedi aktivnost međusobnog upoznavanja sudionika, odnosno dijeljenje napisanog s grupom te diskusija.</p> <p>Za ovu aktivnost predviđeno je 40 minuta.</p>	40 min
	Vježba 2 (radni list; Prilog 2)	<p>Moja vremenska crta</p> <p><i>Pred vama se nalazi vremenska crta. To je samo Vaša vremenska crta, predstavlja Vaš život i Vaše vrijeme zaposlenosti i nezaposlenosti. Promislite koliki period ste imali iskustvo zaposlenosti, ako jeste, a koliko nezaposlenosti. Ukoliko su se izmjenjivali, uzmite i to u obzir. Pokušajte to sada zabilježiti na vremenskoj crti, bojom koju želite za koje razdoblje. Boju birajte prema osjećaju, na način da pokušate prizvati u sjećanje kako ste se osjećali u tom periodu. Kako se osjećate sada? I taj dio, prema osjećaju, obojite na vremenskoj crti.</i></p> <p><i>Zastanite i razmislite, što Vam je trebalo, nedostajalo u kojem periodu. Čega Vam je bilo previše? Zapišite to ispod određenog dijela svoje vremenske crte.</i></p> <p><i>Imate 15 minuta za izradu svoje vremenske crte.</i></p>	40 min
	Vježba 3 (radni list; Prilog 3)	<p>Što mi je važno i što mi još treba</p> <p>Sudionici se pozivaju da promisle o sljedećim pitanjima, kako bi se pripremili za grupnu diskusiju.</p> <ul style="list-style-type: none"> > Koji su moje osobine prednost na tržištu rada? > Što mi je „kočnica“ pri zapošljavanju? > Koji su moji interesi? > Što želim i očekujem od zaposlenja? > Koliko sam spreman/ha dati i što imam za dati (znanja, vještine, radne navike) > Što mi treba i nedostaje da bih postigao/la ono što želim? <p>Slijedi grupna diskusija, koju moderira voditelj/ica.</p>	60 min

2. RADIONICA

TEMA:

SAMOPOIMANJE I SAMOPOŠTOVANJE

2.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > osvještavanje vlastitih osobina i mogućnosti, istraživanje skrivenih potencijala te informiranje o važnosti izgradnje i održavanja pozitivne slike o sebi
- > poticaj za jačanje samopoštovanja i samopouzdanja u kontekstu poslovnog uspjeha
- > osnaživanje sudionika u procesu stjecanja dodatnih znanja i vještina te aktivnog traženja posla

ISHODI:

sudionici svjesniji vlastitih osobina i mogućnosti, usvojili neka nova podržavajuća uvjerenja koja će ojačati njihovo samopoštovanje, osnaženi za stjecanje dodatnih znanja i vještina

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

2.2. Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > pozdrav voditelja/ice i projektna dokumentacija – potpisna lista > uvodna riječ voditelja/ice (kratki osvrt na temu prošle i uvod u temu ove radionice) 	10 min	120 min
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica sudionicima govori o dva međusobno različita dijela „pojma o sebi“ – „privatnom“ i „javnom“ te razlici tih dvaju aspekata pojma o sebi odnosno razlici u privatno i javno predstavljenog pojma o sebi (kratka PowerPoint prezentacija) > voditelj/ica potiče grupnu diskusiju o načinima na koje se predstavljamo drugima, percepciji sebe i vlastitih mogućnosti, važnosti upoznavanja samih sebe i svjesnosti o vlastitim osobinama i sposobnostima 	30 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica uvodi sudionike u individualnu aktivnost, a potom i grupnu diskusiju (<i>Vježba 4</i> Pronađi sličnosti i razlike), koja ima za cilj osvijestiti kod sudionika važnost samovrednovanja i samopoimanja 	40 min	
<ul style="list-style-type: none"> > slijedi individualna aktivnost samoprocjene, a sudionici se pozivaju na ispunjavanje radnog lista te kasnije na sudjelovanje u grupnom dijeljenju napisanog i diskusiji (<i>Vježba 5</i> 10 plus i 10 minus), cilj aktivnosti je potaknuti njegovanje samopoštovanja i jačanje samopouzdanja kod sudionika 	40 min	

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> kraći teorijski dio vezan uz samopoimanje i samopoštovanje te važnost jačanja samopouzdanja u kontekstu uspjeha pri zapošljavanju, ali i daljnjeg uspjeha na poslu (PowerPoint prezentacija)	20 min	110 min
> slijedi individualna aktivnost, a potom i grupna rasprava o utjecaju nezaposlenosti na samopoimanje i samopoštovanje; voditelj/ica uvodi sudionike u aktivnost kroz razgovor o tome kako nezaposlenost ima negativne posljedice na ekonomsku dobrobit, mentalno i tjelesno zdravlje, pa tako i sliku koju pojedinac ima o sebi (Vježba 6 Ja (ne) zaposlen/a)	40 min	
> grupna aktivnost kroz raspravu što drugi govore o nama i koliko to utječe na naše poimanje samih sebe i oblikuje naše stavove prema samima sebi (osjetljivi smo na negativnu procjenu i često taj dio integriramo, a zaboravimo na pohvale i pozitivne komentare); uz uputu da se prisjete svega što bi moglo pomoći u jačanju samopouzdanja vezano uz traženje posla, ali i održavanje visoke razine samopouzdanja, sudionici se pozivaju na iduću individualnu aktivnost (Vježba 7 Pismo samoj/me sebi) koja ima za cilj potaknuti sudionike na samoohrabivanje te osnaživanje u procesu stjecanja dodatnih znanja i vještina te aktivnog traženja posla	40 min	
> voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice uz sažimanje glavnih poruka radionice i isticanje važnosti osvještavanja vlastitih osobina i mogućnosti, usvajanja podržavajućih uvjerenja koja jačaju samopoštovanje	10 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici	5 min	10 min
> voditelj/ica završava radionicu i najavljuje termin i temu iduće radionice	5 min	

2.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti	Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
<p style="text-align: center;">UVODNE AKTIVNOSTI</p> <p style="text-align: center;">Vježba 4 (radni list; Prilog 4)</p>	<p>Pronađite sličnosti i razlike</p> <p>Voditelj/ica govori uvod u vježbu, a potom sudionici individualno pristupaju aktivnosti.</p> <p><i>Svi mi imamo neke uzore, ideale kojima težimo. Možda u svojoj okolini imate osobu koju smatrate uspješnom i negdje podsvjesno težite biti i sami takvi.</i></p> <p><i>Zamislite tu osobu – to može biti član obitelji, prijatelj, bivši kolega, nadređena osoba. Razmislite i razmotrite koje su to osobine i karakteristike te osobe, a da ju čine toliko jedinstvenom da Vam je uzor. Navedite pet osobina koje se, po Vama, posebno ističu i najbolje opisuju tu osobu.</i></p> <p><i>Promislite sada što bi ta osoba sama o sebi rekla. Je li svjesna koju sliku Vi imate o njoj? Je li svjesna tih osobina? Je li svjesna toga da Vam je možda uzor?</i></p> <p><i>Što bi Vama značilo imati te osobine?</i></p> <p>Voditelj/ica nakon što sudionici ispune radni list, postavlja dodatna pitanja, usmjeravajući grupnu raspravu ka tome kako je svatko od nas jedinstven, sa svojim osobinama, vrijednostima, stavovima, vještinama i znanjima, samo ih ponekad nismo svjesni. Ponekad je potrebno samo promisliti ili čak zatražiti povratnu informaciju iz okoline i biti spremni čuti ju, biti spremni čiti i pohvalu i kritiku.</p>	<p style="text-align: center;">40 min</p>
<p style="text-align: center;">SREDIŠNJE AKTIVNOSTI</p> <p style="text-align: center;">Vježba 5 (radni list; Prilog 5)</p>	<p>10 plus i 10 minus</p> <p>Voditelj/ica poziva sudionike na ispunjavanje radnog lista, na kojem se nalazi uvod i uputa. Voditelj/ica čita uputu.</p> <p><i>Osobine nas čine međusobno različitim i obično se pojavljuju u formi pridjeva koji nas na neki način opisuju. Opisuju nas tako da se odnose na naše različite aspekte, koje često doživljavamo kao pozitivne i negativne – otuda i naziv vježbe.</i></p> <p><i>Umirite se, okrenite se sebi, promislite o sebi i svojim osobinama. Pronađite 10 onih koje volite kod sebe, za koje smatrate da Vam donose dobrobit, na koje ste možda ponosni. S druge strane, promotrite one koje ne volite, koje biste rado promijenili.</i></p> <p><i>Zapišite te osobine u dva stupca. Dobro ih promotrite. A onda, zaokružite one za koje smatrate da će Vam biti važne i korisne na tržištu rada, kao i one koje će Vas sputavati i odmagati Vam.</i></p> <p>Slijedi grupna diskusija. Voditelj/ica moderira diskusiju potpitanjima, primjerice Što Vam se čini što je pridonijelo razvoju baš te osobe? Jeste li neku od tih osobina dodatno razvili na nekom prošlom zaposlenju? Ima li osobina koje biste svrstali i na jednu i drugu stranu? Doživljavate li te osobine nužno pozitivnima ili negativnima?</p>	<p style="text-align: center;">40 min</p>

Vježba 6 (radni list; Prilog 6)	Ja (ne)zaposlen/a Voditelj/ica sudionicima u uvodu u aktivnost govori o nepovoljnom utjecaju nezaposlenosti na ekonomsku dobrobit, mentalno i tjelesno zdravlje. Nezaposlene osobe izložene su nekoliko vrsta deprivacije – nemaju redovita materijalna primanja, status i identitet u društvu te osjećaj korisnosti, nemaju priliku koristiti svoje vještine i znanja, često nemaju organiziranu vremensku strukturu dana, a deprivirani su i u socijalnom smislu. <i>Promislite o pojmu o sebi i tome kako se osjećate sada kao nezaposleni. Promotrite različite aspekte sebe. Što Vam nedostaje, čega Vam je previše? A sada zamislite da pronađete trajno zaposlenje. Što se mijenja, kakvi ste sada, kakvi se osjećaji javljaju, imate li sada drugačiji opis sebe?</i>	40 min
Vježba 7 (radni list; Prilog 7)	Pismo samome sebi Voditelj/ica sudionike, nakon uvodne grupne rasprave, potiče na pisanje pisma samima sebi. <i>Prisjetite se svega što bi Vam moglo pomoći u jačanju Vašeg samopouzdanja vezano uz traženje posla, ali i daljnje održavanje samopouzdanja. Zapišite neke samoohrabrujuće misli i rečenice koje Vam padaju na pamet, a koje će Vas, kada ponovno pročitate pismo, osnažiti u procesu stjecanja dodatnih znanja i vještina te aktivnog traženja posla. Imate 20 minuta.</i>	40 min

3. RADIONICA

TEMA:

KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE – KAKO SLUŠAM, ŠTO I KAKO GOVORIM

3.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > osigurati sudionicima informacije o važnosti neverbalnog govora i aktivnog slušanja u odnosima te im omogućiti samouvid u osobne vještine neverbalnog govora i aktivnog slušanja
- > motivirati sudionike za povećanu svjesnost i primjenu samomotrenja u vlastitom neverbalnom ponašanju u odnosu te vještina aktivnog slušanja
- > ponuditi sudionicima osnovne informacije o važnosti osobnog govora u verbalnoj komunikaciji, pogotovo u kontekstu zaposlenja
- > omogućiti sudionicima samouvid u način njihove verbalne komunikacije i potaknuti ih na promjene u načinu govora

ISHODI:

sudionici usvojili nove informacije o sastavnicama uspješne komunikacije te osvijestili vlastiti komunikacijski stil i dobili alate za unaprjeđenje svojih komunikacijskih vještina

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

3.2. Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > pozdrav voditelja/ice i projektna dokumentacija – potpisna lista > uvodna riječ voditelja/ice (kratki osvrt na temu prošle i uvod u temu ove radionice) 	10 min	90 min
<ul style="list-style-type: none"> > uvodna aktivnost za koju voditelj/ica daje kratku uputu (<i>Vježba 8</i> Nacrtaj pravu sliku) 	15 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica iznosi teorijski dio o neverbalnoj komunikaciji i vještini aktivnog slušanja (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija) 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > slijedi aktivnost samoprocjene osobnih komunikacijskih vještina; voditelj/ica kroz uvod o važnosti poznavanja sebe kako bismo mogli kontinuirano „raditi na sebi“, unaprjeđivati svoja znanja i vještine, pa tako i vještine komunikacije, poziva sudionike na individualnu aktivnost (<i>Vježba 9</i> Samoprocjena komunikacijskih vještina); grupna rasprava 	45 min	

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica uvodi sudionike u aktivnost aktivnog slušanja u trijadama, dajući uputu svakome od sudionika trijade (<i>Vježba 10</i> Pričam, slušam, opažam...) te potom traži povratne informacije od sudionika 	40 min	110 min
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica iznosi teorijski dio o verbalnoj komunikaciji i važnosti korištenja osobnog govora u komunikaciji (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija) 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > slijedi individualna aktivnost vezana uz verbalnu komunikaciju (<i>Vježba 11</i> Prisjetite se situacije...) te grupna rasprava u kojoj voditelj/ica dodatno ističe važnost korištenja „ja poruka“ u komunikaciji koje vode izgrađivanju pozitivnog odnosa 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > individualna aktivnost pretvaranja „ti“ poruka u „ja“ poruke uz situacijske kartice, uz komentiranje napisanoga u grupi te dodatna pitanja od strane voditelj/a (<i>Vježba 12</i> Iz TI u JA) 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice, iznoseći najvažnije zaključke radionice, naglašavajući važnost korištenja tehnika aktivnog slušanja (pojašnjavanje, parafraziranje, reflektiranje, ohrabivanje, sažimanje, empatiziranje) te važnost osobnog govora 	10 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici	5 min	10 min
> voditelj/ica završava radionicu i najavljuje termin i temu iduće radionice	5 min	

3.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti	Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
UVODNE AKTIVNOSTI Vježba 8 (radni list; Prilog 8)	Nacrtaj pravu sliku Voditelj/ica uvodi u aktivnost. Odabere sudionika koji će opisivati sliku koju treba nacrtati – tema je proizvoljna. <i>Pažljivo slušajte sudionika koji daje upute. Pokušajte što vjernije nacrtati zadanu sliku.</i> Nakon što sudionik završi s opisom slike, a ostali sudionici s crtanjem svojih „pravih slika“, voditelj/ica postavlja pitanja o tome kako im je bilo slušati i kako su se osjećali dok su crtali? Na kraju vježbe naglašava važnost pažljivog slušanja, ali i jasnoće izražavanja.	15 min
SREDIŠNJE AKTIVNOSTI Vježba 9 (radni list; Prilog 9)	Samoprocjena komunikacijskih vještina <i>Poznavanje sebe nužno je i ključno kako bismo mogli kontinuirano „raditi na sebi“, unaprjeđivati svoja znanja i vještine. Samim time i za razvoj samopouzdanja. Da bismo to postigli, važno je samomotrenje.</i> <i>Pokušajte se prisjetiti svojih odnosa i načina na koje komunicirate. Promotrite se u tim situacijama i procijenite svoje komunikacijske vještine kroz sljedeća pitanja.</i> <i>Imate 15 minuta.</i> Sudionici dobiju radni list s popisom pitanja vezanih uz procjenu vlastitih vještina komunikacije te, nakon individualnog odgovaranja, slijedi grupna rasprava.	45 min

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI	Vježba 10 (radni list; Prilog 10)	<p>Pričam, slušam, opažam...</p> <p>Aktivnost aktivnog slušanja u trijadama. Sudionici se podijele u trojke te dobivaju uloge „govornika“, „slušača“ i „opažača“. Dobiju uputu da „govornik“ priča neku priču o nekom svom problemu/ životnoj situaciji, po vlastitom izboru, „slušač“ dobiva zadatak slušati, a „opažač“ dobiva protokol (unaprijed pripremljen od strane voditelja) na kojem zapisuje svoje zabilješke o načinu govora i aktivnom slušanju te neverbalnom govoru oba sudionika razgovora.</p> <p>Voditelj/ica ne čita uputu opažaču, kako ne bi usmjerio pažnju sudionika razgovora na ponašanje u razgovoru i kako bi situacija bila što realnija. Uputa piše na radnom listu, odnosno protokolu za opažanje.</p>	40 min
	Vježba 11 (radni list; Prilog 11)	<p>Prisjetite se situacije...</p> <p>Individualna aktivnost vezana uz verbalnu komunikaciju, na početku koje voditelj/ica daje uputu.</p> <p><i>Pokušajte se prisjetiti neke situacije u kojoj je netko u vašoj radnoj okolini učinio nešto nepromišljeno, Vama neprihvatljivo, nije ispoštovao dogovor, nije poštivao granicu koju ste postavili, nije ispunio Vaša očekivanja.....</i></p> <p><i>Kako ste se osjećali i kako ste reagirali?</i></p> <p><i>Što ste rekli toj osobi? Koje riječi i izraze ste upotrijebili?</i></p> <p><i>Što biste sada rekli u toj situaciji?</i></p> <p>Sudionici dijele napisano, slijedi grupna rasprava, a voditelj/ica ističe važnost osobne komunikacije u svakodnevnom životu.</p>	20 min

	Vježba 12 (radni list; Prilog 12)	<p>Iz TI u JA</p> <p>Individualna aktivnost pretvaranja „ti“ poruka u „ja“ poruke uz situacijske kartice. Voditelj/ica daje uputu.</p> <p><i>U sljedećim je rečenicama korišten govor usmjeren na osobu ili tzv. „ti poruke“. Preoblikujte rečenice u „ja govor“, odnosno osobni govor, usmjeren na ponašanje.</i></p> <p>1. situacija</p> <p><i>Ovo je nedopustivo. Svi su nagrađeni, jedino kod mene nema povišice. Nimalo ne poštujete moj rad i samo znate ponižavati!</i></p> <p>2. situacija</p> <p><i>Uvijek ti radiš ujutro. Nikad se ne želiš mijenjati za smjenu. Sebična si i nekolegijalna. A za mene je tako nevažno kad radim!</i></p> <p>3. situacija</p> <p><i>Opet si pogriješio i sad ću opet ja biti kriv. Ne zanima me ništa. Idi i priznaj. Dosta mi je da uvijek ispaštam zbog tvojih propusta.</i></p> <p>4. situacija</p> <p><i>Pa, ovo ste strašno napravili. To kako ste odradili zadatak bi malo dijete bolje odradilo. Nesposobni ste i ne mogu se uopće osloniti na Vas.</i></p> <p>5. situacija</p> <p><i>Zašto svaki put kad ti pričam gledaš negdje drugdje? Dajem ti uputu, a tebe uopće ne zanima što govorim. Opet ćeš krivo shvatiti zadatak!</i></p> <p>6. situacija</p> <p><i>Naručila sam 10 paleta, a dostavili su mi 15. Ne pada mi na pamet podmirivati razliku u cijeni. Recite si tamo svojim ljudima da je grozno s njima raditi – nesposobni su zapamtiti običnu narudžbu.</i></p> <p>Naknadno komentiranje napisanoga u grupi te dodatna pitanja od strane voditelj/a koliko je bilo zahtjevno preoblikovati rečenice, kako im bolje zvuči, kako im je emocionalno obojana koja rečenica, kako se oni osjećaju ugodnije izgovarati, a što im je ugodnije čuti.</p>	20 min
--	--------------------------------------	--	--------

4. RADIONICA

TEMA:

TIMSKI RAD, PREGOVARANJE I ASERTIVNOST

4.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > pružiti sudionicima osnovne informacije o radu u timu, vještinama pregovaranja te ih upoznati s osnovnim informacijama o važnosti asertivne komunikacije i zdravog postavljanja granica u odnosima
- > potaknuti sudionike na promišljanje o vlastitim ulogama u timu te svom načinu komunikacije, ponašanja u timu te im dati priliku za uvježbavanje pregovaračkih vještina i vještina asertivnosti
- > omogućiti sudionicima samouvid u osobne vještine asertivnosti u situacijama suradnje, kroz iskustvene vježbe te ih potaknuti na samomotrenje i primjenu vještina asertivnosti u svakodnevnim odnosima

ISHODI:

sudionici svjesniji svojih ponašanja i pozicija u timu te vještina pregovaranja i asertivnosti u odnosima s drugima, potaknuti na jačanje i uvježbavanje vještina u svakodnevnom životu

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

4.2 Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > pozdrav voditelja/ice i projektna dokumentacija – potpisna lista > uvodna riječ voditelja/ice (kratki osvrt na temu prošle i uvod u temu ove radionice) 	10 min	120 min
<ul style="list-style-type: none"> > u uvodnom dijelu voditelj/ica potiče grupnu raspravu postavljajući pitanja: <ul style="list-style-type: none"> > <i>U kojim sve „timovima“ u svom životu sudjelujete? (sudionici ponude odgovore, a voditelj/ica nastavlja) Nisu li obitelj ili krug prijatelja također svojevrсни timovi? Na koji način s njima komunicirate?</i> > <i>Što po Vašem mišljenju čini idealan/uspješan tim? Koja Vaša ponašanja pridonose timu i timskom radu? Koje Vaše osobine? A koje ne? Što Vam smeta u timskom radu kod drugih? Kako to komunicirate?</i> 	30 min	
<ul style="list-style-type: none"> > nastavno na uvodni dio voditelj/ica predstavlja sudionicima sljedeću aktivnost – dio aktivnosti je individualan, a potom slijedi grupni zadatak i rasprava (<i>Vježba 13 Pustinja 1 i Pustinja 2</i>) 	50 min	
<ul style="list-style-type: none"> > vezano uz prethodnu aktivnost, nastavlja se individualna aktivnost na koju voditelj/ica poziva sudionike (<i>Vježba 14 A kako ja i kako je meni?</i>), u kojoj je cilj osvijestiti vlastitu ulogu u timu te svoj način komunikacije i ponašanja u timu 	30 min	

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> voditelj/ica iznosi teorijski dio asertivnoj komunikaciji i važnosti korištenja tog stila komunikacije te uvježbavanja istog (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija)	20 min	110 min
> kroz iduću individualnu aktivnost sudionici imaju priliku steći samouvid u osobne vještine asertivnosti (<i>Vježba 15</i> Asertivnost i ja), nakon čega voditelj/ica potiče dijeljenje iskustava i grupnu raspravu	30 min	
> u idućoj individualnoj, pa grupnoj aktivnosti sudionici imaju priliku za uvježbavanje asertivnosti, kroz iskustvene vježbe i situacijske kartice te su potaknuti na samomotrenje i primjenu vještina asertivnosti u svakodnevnim odnosima (<i>Vježba 16</i> Uvježbavanje asertivnosti); voditelj/ica poziva sudionike da podijele i primjere iz vlastitog života i naglase na koje svoje postupke i situacije u kojima su se zauzeli za sebe su posebno ponosni	50 min	
> voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice s naglaskom na važnost jačanja i uvježbavanja vještina pregovaranja i asertivnosti u svakodnevnom životu, a posebno poslovnom	10 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici	5 min	10 min
> voditelj/ica završava radionicu i najavljuje termin i temu iduće radionice	5 min	

4.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti		Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
UVODNE AKTIVNOSTI	Vježba 13 (radni list; Prilog)	<p>Pustinja (1) Voditelj/ica dalje uputu sudionicima u individualnom zadatku. <i>Oko 10 ujutro je, sredina kolovoza i vaš se zrakoplov srušio u pustinji Kalahari, negdje u Namibiji na jugu Afrike. Vaš zadatak je rangirati 15 predmeta, spašenih iz aviona, prema njihovom značaju za preživljavanje vašeg tima.</i> Pročita i „zanimljivost“ na dnu stranice.</p>	
		<p>Pustinja (2) Voditelj/ica sada daje uputu sudionicima i informira ih da su tim koji mora surađivati i dogovarati. <i>I dalje ste u pustinji Kalahari, negdje u Namibiji na jugu Afrike. Razmislite i radite sada kao tim!</i> <i>Vaš je zadatak ponovno, timski, rangirati 15 predmeta, spašenih iz aviona, prema njihovom značaju za preživljavanje vašeg tima.</i> Slijedi grupna diskusija o dojmovima sudjelovanja u aktivnosti.</p>	
SREDIŠNJE AKTIVNOSTI	Vježba 14 (radni list; Prilog 14)	<p>A kako ja i kako je meni? Voditelj/ica čita pitanja na radnom listu te upućuje sudionike da promisle o njima i zapišu svoje odgovore. <i>Zapišite kratke bilješke o tome kako ste se osjećali dok ste predlagani svoje izbore, kako Vam je bilo čuti tuđe prijedloge, kako Vam je bilo odbiti ih ili prihvatiti, kako Vam je bilo prilagođavati se?</i> <i>Promislite sada jeste li u svom životu skloniji „držati se/ne odstupati od svoga“, nametati, prihvaćati ili se povući u situacijama pregovaranja.</i> <i>Kako se osjećate u tim situacijama?</i> <i>Što bi Vam pomoglo da se osjećate bolje, sigurnije, samopouzdanije?</i> Voditelj/ica poziva sudionike da podijele napisano s grupom te komentiraju.</p>	
		<p>Asertivnost i ja Voditelj/ica poziva sudionike da odgovore na pitanja vezana uz osobno iskustvo asertivnog komuniciranja. <i>Kako vidim asertivnost? Što to za mene podrazumijeva?</i> <i>Koje moje osobine me priječe u tome?</i> <i>Što će se dogoditi ako budem tako komunicirao/la?</i> <i>Kako mi to može pomoći u kontekstu zaposlenja ili posla?</i> Voditelj/ica potiče sudionike da pročitaju napisano i podijele s grupom te međusobno komentiraju.</p>	

	Vježba 16 (radni list; Prilog 16)	<p>Uvježbavanje asertivnosti</p> <p>Svaki sudionik dobije radni list s četiri situacije za uvježbavanje asertivnosti u komunikaciji.</p> <ul style="list-style-type: none">> <i>Na redovnom timskom sastanku ponovno vi dobivate ulogu pisanja zapisnika. Ne odgovara Vam to, jer je ranije dogovoreno da ćete se izmjenjivati u tom zadatku.</i>> <i>Kolega Vam dobacuje ironične komentare vezane uz Vaš odrađeni posao. Na početku Vam se to činilo simpatičnim i smijali ste se zajedno s ostalima, no više Vam se ne dopada i to se vidi na Vašem licu, a on ne prestaje.</i>> <i>Zadnji Vam je dan posla pred godišnji odmor. Veselite se i jedva čekate otići. Međutim, ne po prvi puta, kolegica Vas zove i moli da odradite još jedan dio posla ili da, ako sad ne stignete, dovršite na godišnjem odmoru.</i>> <i>Vaši kolegice i kolege ponovno su otišli iz smjene ne počistivši garderobu za sobom. Ponovno je spremanje dopalo Vas. No, niste uspjeli sada reagirati.</i> <p>Što ćete učiniti? Hoćete li reći što Vam smeta?</p> <p>Zadatak je individualno promisliti što bi učinili i kako bi se postavili, a onda podijeliti svoja promišljanja i ideje u grupi. Voditelj/ica poziva na grupnu raspravu.</p>	
--	--------------------------------------	---	--

5. RADIONICA

TEMA:

**A ŠTO ZAPRAVO POSLODAVCI TRAŽE? KREATIVNOST,
UPRAVLJANJE VREMENOM, SPOSOBNOST RJEŠAVANJA
PROBLEMA...**

5.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > ponuditi sudionicima informacije o osobinama, vještinama i znanjima (meke i transverzalne vještine) koje su sve traženije kod poslodavaca
- > pružiti sudionicima priliku da te osobine, vještine i znanja istraže kod sebe i osvijeste koje imaju, a koje im nedostaju i na koji način ih eventualno mogu razvijati

ISHODI:

sudionici osvijestili vlastite osobine, vještine i sposobnosti koje su tražene kod poslodavaca i potaknuti na razvoj novih vještina kako bi bili konkurentniji na tržištu rada

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista i upitnici za završetak aktivnosti (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

5.2. Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > pozdrav voditelja/ice i projektna dokumentacija – potpisna lista > uvodna riječ voditelja/ice (kratki osvrt na temu prošle i uvod u temu ove radionice) 	10 min	120min
<ul style="list-style-type: none"> > prije uvodnog teorijskog dijela, voditelj/ica sudionike poziva na sudjelovanje u aktivnosti istraživanja vlastitih osobina, vještina i znanja te osvještavanje koje imaju, a koje im nedostaju i na koji način ih eventualno mogu razvijati (<i>Vježba 17</i> Moj semafor vještina), razmjena iskustava i grupna diskusija (koje vještine je moguće gdje koristiti, koje se odnose na talente, koje je moguće dodatno uvježbavati) 	90 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica izlaže teorijski dio vezan uz meke i transverzalne vještine – npr. kreativnost, upravljanje vremenom, sposobnost rješavanja problema, sposobnost kvalitetnog slušanja, sposobnost rada pod pritiskom, prilagodljivost, rukovodstvo, kvalitetno komuniciranje, suradnja, mogućnost uvjeravanja (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija) 	20 min	

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica poziva sudionike na sudjelovanje u individualnoj aktivnosti promišljanja o vještinama, da ih pokušaju definirati i procijeniti u kojim sve poslovima bi bile korisne (<i>Vježba 18</i> Meke i transverzalne vještine - vještine neophodne za zapošljavanje – što obuhvaćaju i gdje se koriste?); grupna rasprava 	50 min	110 min
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica poziva sudionike na sudjelovanje u završnoj individualnoj aktivnosti ciklusa radionica (<i>Vježba 19</i> Moje „trenutno“) te dijeljenje s grupom, poziva grupu na davanje povratnih informacija voditelju/ici i grupi 	30 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice još jednom naglašavajući sve važne zaključke 	30 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici	5 min	10 min
> voditelj/ica završava radionicu i najavljuje termin i temu iduće radionice	5 min	

5.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti	Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
UVODNE AKTIVNOSTI Vježba 17 (radni list; Prilog 17)	Moj semafor vještina Voditelj/ica daje uputu sudionicima. <i>Pogledajte ovaj popis vještina i obilježite zeleno one koje Vas opisuju, crveno one koje se nikako ne odnose na Vas, a žuto one koje biste voljeli dodatno razvijati.</i> Slijedi razgovor i dijeljenje u grupi. Voditelj/ica postavlja potpitanja o tome što mogu napraviti kako bi usvojili neke nove vještine i unaprijedili već neke postojeće.	90 min

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI	Vježba 18 (radni list; Prilog 18)	<p>Meke i transversalne vještine</p> <p>Voditelj/ica daje uputu sudionicima da nabrojane vještine definiraju te daju ideju u kojim poslovima su korisne i poželjne</p> <p><i>Vještine neophodne za zapošljavanje – što obuhvaćaju i gdje se koriste?</i></p> <p><i>Vještine komunikacije</i></p> <p><i>Timski rad</i></p> <p><i>Znanje stranih jezika</i></p> <p><i>Osobni razvoj</i></p> <p><i>Sposobnost prilagođavanja</i></p> <p><i>Rješavanje problema</i></p> <p><i>Donošenje odluka</i></p> <p><i>Kreativnost i inovativnost</i></p> <p><i>Kritičko razmišljanje</i></p> <p><i>Inicijativa i proaktivnost</i></p> <p>Potom ih poziva da rasprave napisano u grupi.</p>	50 min
	Vježba 19 (radni list; Prilog 19)	<p>Moje „trenutno“</p> <p>Voditelj/ica zamoli sudionike da ispune radni list i procijene svoje trenutno raspoloženje kroz emotikone i nastavljajući početke rečenica.</p> <p>Potom poziva na dijeljenje s grupom, poziva grupu na davanje povratnih informacija voditelju/ici i grupi.</p>	30 min

6. RADIONICA

TEMA:

JA NA TRŽIŠTU RADA – SAMOPREDSTAVLJANJE I JAVNI NASTUP

6.1. Informacije o radionici:

CILJEVI:

- > osigurati sudionicima priliku za iskazivanje nezadovoljstva, straha od neizvjesnosti i ulaska na tržište rada te mogućeg neuspjeha, a jednako tako i ostalih osjećaja koje vezuju uz trenutnu situaciju u kojoj se nalaze
- > osigurati sudionicima mogućnost samouvida u njihove načine samopredstavljanja i uvida u dojam koji ostavljaju na druge te pružiti informacije i priliku za promjenom
- > ponuditi sudionicima modele učinkovitog samopredstavljanja i iskustvo pisanja životopisa za posao prema takvom modelu
- > uvježbavati javni nastup kroz simulacije te motivirati sudionike na daljnje uvježbavanje

ISHODI:

sudionici svjesniji svojih osjećaja vezano uz vlastitu nezaposlenost, kao i onoga što je u podlozi tih osjećaja i onog što oni signaliziraju, svjesniji načina samopredstavljanja i vlastitog javnog nastupa te motivirani za uvježbavanje i dodatni razvoj tih vještina

TRAJANJE:

ukupno trajanje 4 sata, podijeljeno u dva bloka po 2 sata

POTREBAN MATERIJAL:

potpisna lista (projektna dokumentacija), stolno/prijenosno računalo, projektor, radni materijal za vježbe (radni listovi s vježbama, prazni A4 papiri, flipchart, markeri, olovke, bojice), evaluacijski listovi

6.2. Tijek radionice:

UVODNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
<ul style="list-style-type: none"> > pozdrav voditelja/ice i projektna dokumentacija – potpisna lista > uvodna riječ voditelja/ice (kratki osvrt na temu prošle i uvod u temu ove radionice) 	10 min	120 min
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica poziva sudionike na razgovor i prilika za dijeljenje osjećaja vezanih uz nezaposlenost (strah, tuga, ljutnja, razočaranje, ravnodušnost...) te ističe kako je važno osvijestiti osjećaje, ali i ono što je u podlozi tih osjećaja i onoga što oni signaliziraju (objekt ljutnje, ponavljajuća ponašanja, osobine ličnosti, navike, situaciju na tržištu rada...) 	25 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica govori o važnosti jačanja vještine samopredstavljanja i načinima samopredstavljanja (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija) te uvodi u individualnu aktivnost kroz koju se sudionicima pruža mogućnost samouvida u njihove načine samopredstavljanja (<i>Vježba 20</i> Reklama mene); 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > voditelj/ica kroz teorijski dio o sadržaju životopisa i pravilima pisanja životopisa, ističe kako je pisanje općenito jedna od vještina na koje poslodavci obraćaju pažnju, obzirom da je sastavni dio komunikacije (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija) 	20 min	
<ul style="list-style-type: none"> > slijedi individualna aktivnost koja služi kao uvod u uvježbavanje pisanja životopisa za željeno radno mjesto (<i>Vježba 21</i> Priprema za pisanje životopisa) 	15 min	
<ul style="list-style-type: none"> > aktivnost pisanja životopisa za željeno radno mjesto je individualna, no sudionici mogu tražiti pomoć i savjete i od voditelja/ice i od grupe (<i>Vježba 22</i> Životopis za željeno radno mjesto), nakon aktivnosti slijedi dijeljenje napisanih životopisa i povratne informacije od strane voditelja/ice i grupe 	30 min	

SREDIŠNJE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> voditelj/ica nastavlja s teorijskim dijelom o samopredstavljanju i javnom nastupu (prikazuje se kratka PowerPoint prezentacija)	15 min	110 min
> slijedi grupna aktivnost pripreme za razgovor za posao, uz podsjetnik o čemu je sve važno brinuti prilikom odlaska na razgovor za posao (<i>Vježba 23 Priprema za razgovor za posao</i>)	20 min	
> iduća aktivnost je simulacija razgovora za posao; voditelj/ica najprije traži dobrovoljca za sudjelovanje u vježbi, pritom potičući sudionike da svi isprobaju simulaciju (<i>Vježba 24 Recite mi nešto o sebi...</i>); voditelj/ica daje povratne informacije sudionicima o svojim zapažanjima. Slijedi grupna rasprava i dijeljenje iskustava.	80 min	
> voditelj/ica zaokružuje središnji dio radionice naglašavajući važnost uvježbavanja predstavljanja sebe na proaktivan i afirmativan način te motivira sudionike za daljnje uvježbavanje i dodatni razvoj tih vještina	10 min	

ZAVRŠNE AKTIVNOSTI:

Opis aktivnosti	Trajanje aktivnosti	
> sudionici ispunjavaju Evaluacijski list – procjenjuju zadovoljstvo i osobnu korist sudjelovanjem na radionici	5 min	10 min
> voditelj/ica završava radionicu i zahvaljuje sudionicima na sudjelovanju u cjelokupnom programu te sumira sve važne zaključke svih 6 radionica ciklusa (ishodi)	5 min	

6.3. Prijedlog praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja koji prate teorijski dio radionice:

Opis aktivnosti		Opis praktičnih, kreativnih i interaktivnih sadržaja	Trajanje
UVODNE AKTIVNOSTI	Vježba 17 (radni list; Prilog 17)	<p>„Reklama...MENE“</p> <p>Voditelj/ica poziva sudionike na individualnu aktivnost i daje uputu.</p> <p><i>Kada biste zamislili sebe kao „proizvod“, što biste rekli o sebi, što bi najradije istaknuli, na koji način bi spomenuli pojedinosti koje nadoknađuju nedostatak vještina ili iskustva u nekom području, kako bi potencijalnom poslodavcu predstavili sebe, da Vas on, u konačnici, poželi i odluči „kupiti“?</i></p> <p><i>Promislite, Vi ste najbolja „reklama Vas samih“. Zašto ste baš Vi idealni za to radno mjesto?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> > <i>Moje snage, jake strane, prednosti (vještine, sposobnosti, znanja)</i> > <i>Moje slabosti, ono u čemu nisam toliko dobar/dobra, uspješan/na</i> > <i>U čemu još mogu i planiram napredovati</i> > <i>Što me sve može spriječiti u mom napretku</i> <p>Voditelj/ica zatim poziva sudionike na dijeljenje te komentiranje napisanog s grupom.</p>	30 min
	Vježba 18 (radni list; Prilog)	<p>Priprema za pisanje životopisa</p> <p>Voditelj/ica daje uputu sudionicima.</p> <p><i>Zapišite kratke bilješke, a onda ćemo zajednički, napisati Vaše životopise.</i></p> <p>Sudionicima ovaj radni list služi kao podsjetnik i orijentir za pisanje životopisa u idućoj aktivnosti.</p>	30 min
	Vježba 19 (radni list; Prilog 19)	<p>Životopis za željeno radno mjesto</p> <p>U ovoj aktivnosti sudionici sami pišu svoj životopis, no voditelj/ica im pomaže. Također, mogu tražiti sugestije i od grupe.</p> <p>Nakon što svi sudionici napišu svoje životopise, dijele ih s grupom, a grupa daje povratne informacije.</p>	30 min

<p>SREDIŠNJE AKTIVNOSTI</p>	<p>Vježba 20 (radni list; Prilog 20)</p>	<p>Priprema za razgovor za posao Voditelj/ica sudionicima daje svojevrsni posjetnik o čemu je sve važno brinuti prilikom odlaska na razgovor za posao. Zajedno sa sudionicima prolazi sve točke podsjetnika, dodatno pojašnjavajući svaku od njih.</p>	<p>20 min</p>
	<p>Vježba 21 (radni list; Prilog 21)</p>	<p>Recite mi nešto o sebi... - simulacija razgovora za posao - Voditelj/ica najprije traži dobrovoljca za sudjelovanje u vježbi, pritom potičući sudionike da svi isprobaju simulaciju. Daje uputu „kandidatu na razgovoru“. <i>...tijekom prvih nekoliko minuta intervjuja, samo 7% mišljenja o Vama temelji na onome što ste rekli...sve ostalo „leži“ u neverbalnoj komunikaciji...</i> <i>...ipak, važno je uvježbati i sadržaj onoga što ćete govoriti...</i> <i>Zamislite situaciju da ste pozvani na razgovor za Vaš posao iz snova. Sjedate nasuprot poslodavca. Udahnite, razgovor počinje...</i> Nakon završenih simulacija razgovora za posao voditelj/ica traži povratne informacije od sudionika o iskustvu sudjelovanja u simulaciji – kako im je bilo, kako su se osjećali, je li im bilo (ne) ugodno, jesu li imali tremu, koliko im je korisno bilo, jesu li i koliko imali takvih iskustava, jesu li svjesni kako je razgovor za posao svojevrsni javni nastup. Voditelj/ica daje povratne informacije sudionicima o svojim zapažanjima. Slijedi grupna rasprava i dijeljenje iskustava.</p>	<p>70 min</p>

2. Prilozi radionicama – vježbe –

GDJE SAM SADA I KAMO ŽELIM STIĆI?

Prilog 1 / Vježba 1

5 rečenica o meni

Najviše volim raditi...

Ono što nikako ne volim je...

Kada bih mogao/mogla odabrati idealno zanimanje to bi bilo...

Slobodno vrijeme provodim...

Aktivnost u kojoj uživam i mogao/mogla bih ju raditi satima, bez da osjetim umor ili dosadu je...

Prilog 2 / Vježba 2

Moja vremenska crta

Pred vama se nalazi vremenska crta. To je samo Vaša vremenska crta, predstavlja Vaš život i Vaše vrijeme zaposlenosti i nezaposlenosti. Promislite koliki period ste imali iskustvo zaposlenosti, ako jeste, a koliko nezaposlenosti. Ukoliko su se izmjenjivali, uzmite i to u obzir. Pokušajte to sada zabilježiti na vremenskoj crti, bojom koju želite za koje razdoblje. Boju birajte prema osjećaju, na način da pokušate prizvati u sjećanje kako ste se osjećali u tom periodu. Kako se osjećate sada? I taj dio, prema osjećaju, obojite na vremenskoj crti.

Zastanite i razmislite, što Vam je trebalo, nedostajalo u kojem periodu. Čega Vam je bilo previše? Zapišite to ispod određenog dijela svoje vremenske crte.

Imate 15 minuta za izradu svoje vremenske crte

Prilog 3 / Vježba 3

Što mi je važno i što mi još treba

**Koje su moje osobine
prednost na tržištu rada?**

**Što mi je „kočnica“ pri
zapošljavanju?**

Koji su moji interesi?

**Što želim i očekujem od
zaposlenja?**

**Koliko sam spreman/na dati
i što imam za dati (znanja,
vještine, radne navike)?**

**Što mi treba i nedostaje da bih
postigao/la ono što želim?**

SAMOPOIMANJE I SAMOPOŠTOVANJE

Prilog 4 / Vježba 4

Pronađite sličnosti i razlike

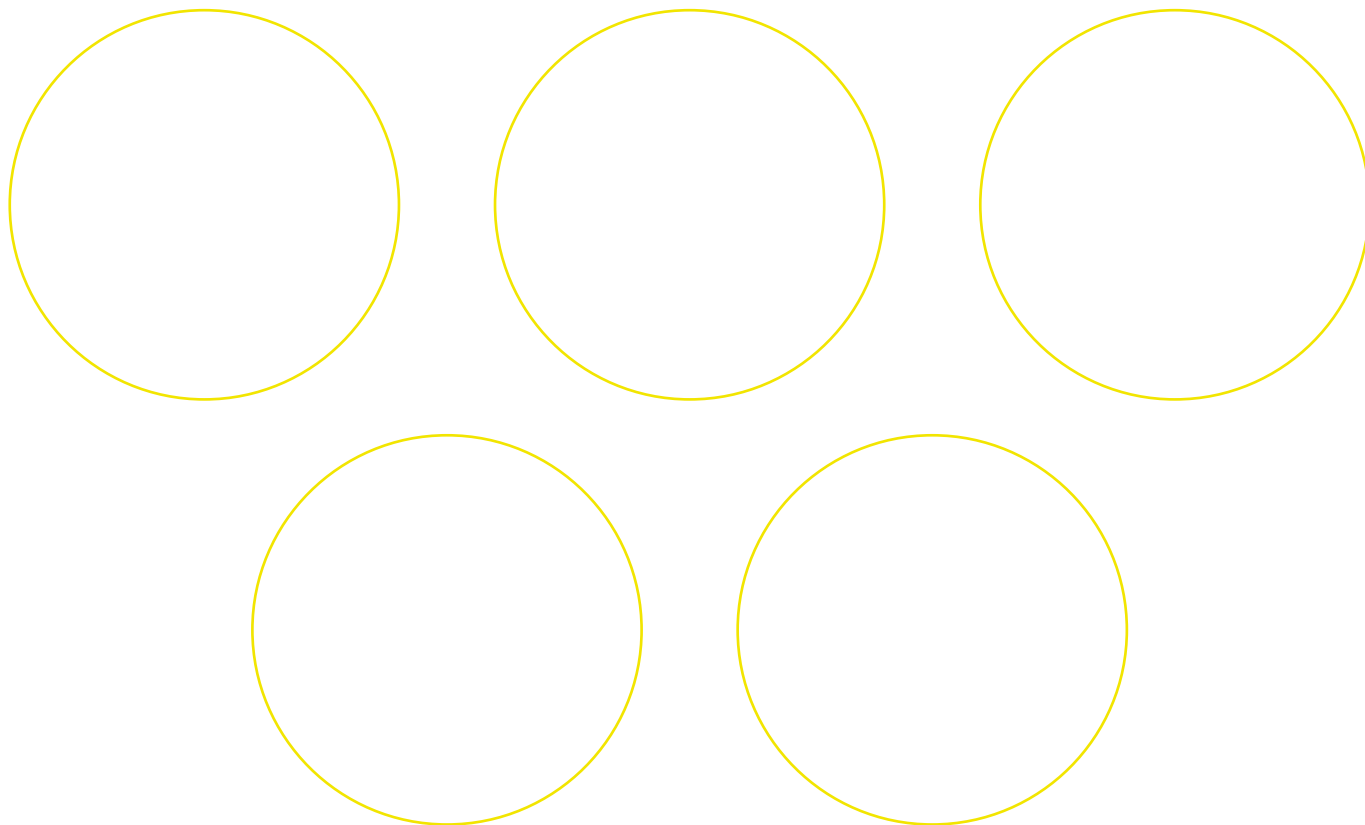
Svi mi imamo neke uzore, ideale kojima težimo. Možda u svojoj okolini imate osobu koju smatrate uspješnom i negdje podsvjesno težite biti i sami takvi.

Zamislite tu osobu – to može biti član obitelji, prijatelj, bivši kolega, nadređena osoba. Razmislite i razmotrite koje su to osobine i karakteristike te osobe, a da ju čine toliko jedinstvenom da Vam je uzor. Navedite pet osobina koje se, po Vama, posebno ističu i najbolje opisuju tu osobu.

Promislite sada što bi ta osoba sama o sebi rekla. Je li svjesna koju sliku Vi imate o njoj?

Je li svjesna tih osobina? Je li svjesna toga da Vam je možda uzor?

Što bi Vama značilo imati te osobine?

Prilog 6 / Vježba 6

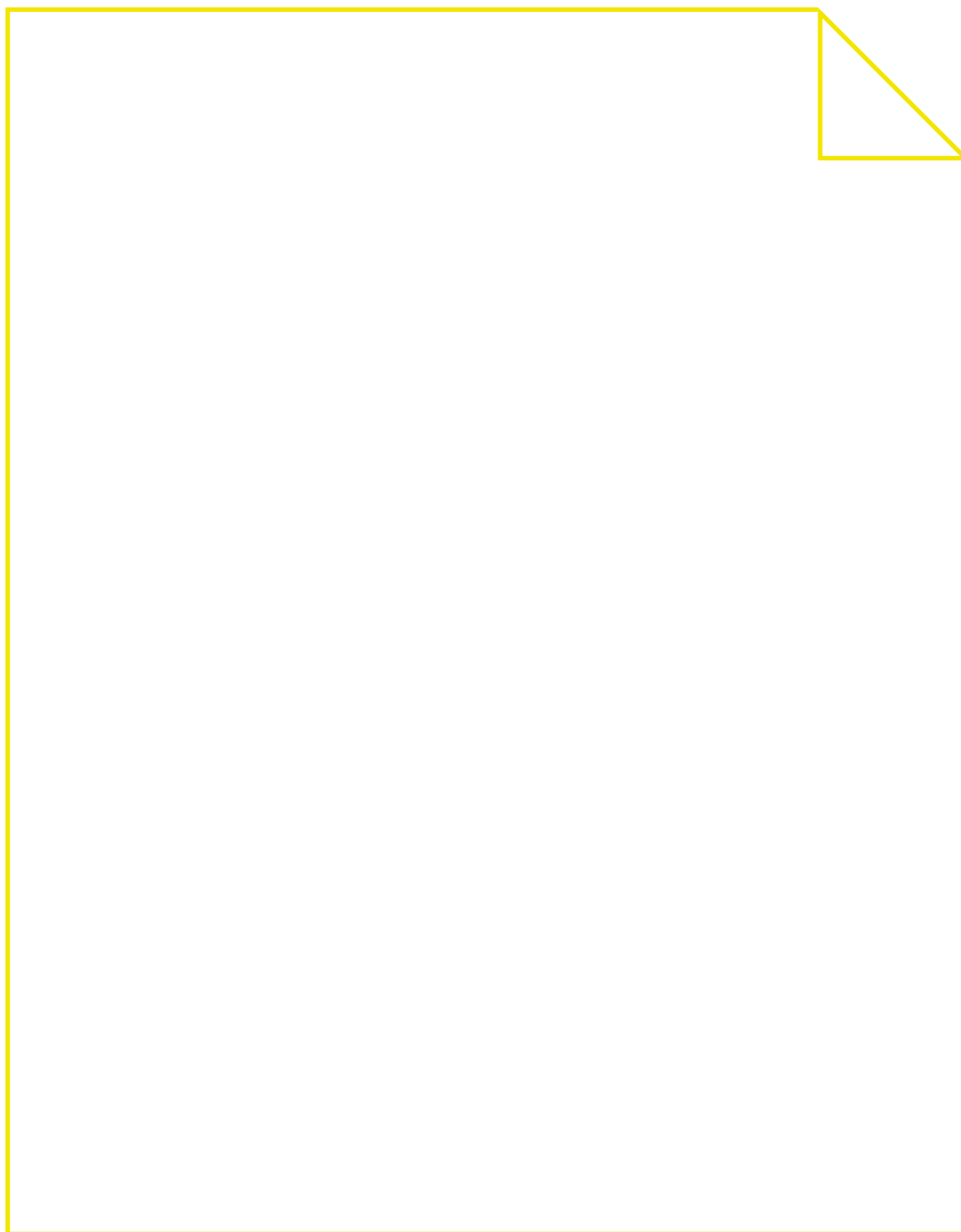
Ja (ne)zaposlen/a

> Nisam zaposlen/a, nemam posao

> Zaposlen/a sam, pronašao/pronašla sam posao

Prilog 7 / Vježba 7

Pismo samoj/me sebi

KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE – KAKO SLUŠAM, ŠTO I KAKO GOVORIM

Prilog 8 / Vježba 8

Nacrtaj pravu sliku

Pažljivo slušajte sudionika koji daje upute. Pokušajte što vjernije nacrtati zadanu sliku.

Kako Vam je bilo slušati? Kako ste se osjećali dok ste crtali?

Prilog 9 / Vježba 9

Samoprocjena komunikacijskih vještina

Poznavanje sebe nužno je i ključno kako bismo mogli kontinuirano „raditi na sebi“, unaprjeđivati svoja znanja i vještine. Samim time i za razvoj samopouzdanja. Da bismo to postigli, važno je samomotrenje.

Pokušajte se prisjetiti svojih odnosa i načina na koje komunicirate. Promotrite se u tim situacijama i procijenite svoje komunikacijske vještine kroz sljedeća pitanja.

Kakav je Vaš način govora? (brzina, tempo, ton)

Kako Vam je razgovarati s osobom koja upada u riječ? Upadate li Vi u riječ?

Koga Vam je teško slušati? Kakav tip ljudi (govornika)?

Je li Vam teže govoriti ili slušati?

Na kojoj udaljenosti od sugovornika Vam je najugodnije stajati?

Kako stojite dok govorite? Kakav je Vaš položaj tijela?

Imate li neku poštalicu, gestu ili nešto specifično baš za Vas?

Kako Vam je razgovarati sa šutljivom osobom? Postavljate li potpitanja?

A kako se osjećate dok razgovarate s osobom koja više na Vas i postaje agresivna u razgovoru?

Kako komunicirate u ljutnji?

Volite li više slušati druge ili pričati?

Što biste u svom načinu komunikacije željeli promijeniti?

Prilog 10 / Vježba 10

Pričam, slušam, opažam...

U ovoj aktivnosti, Vi ste u ulozi opažača... Vaš zadatak čini se jasan – opažate. Usmjerite se na dvije osobe u interakciji – jedna govori, druga sluša. Kakav je način na koji osoba govori? Ton glasa, jasnoća govora. A kako druga osoba sluša? Pozorno i sa zanimanjem, upada li u riječ, ispituje li, djeluje li kao da joj je sve jasno?

Zabilježite svoja opažanja...

Prilog 11 / Vježba 11

Prisjetite se situacije...

Pokušajte se prisjetiti neke situacije u kojoj je netko u vašoj radnoj okolini učinio nešto nepromišljeno, Vama neprihvatljivo, nije ispoštovao dogovor, nije poštivao granicu koju ste postavili, nije ispunio Vaša očekivanja...

Kako ste se osjećali i kako ste reagirali?

Što ste rekli toj osobi? Koje riječi i izraze ste upotrijebili?

Što biste sada rekli u toj situaciji?

Prilog 12 / Vježba 12

Iz TI u JA

U sljedećim je rečenicama korišten govor usmjeren na osobu ili tzv. „ti poruke“. Preoblikujte rečenice u „ja govor“, odnosno osobni govor, usmjeren na ponašanje.

1. situacija

Ovo je nedopustivo. Svi su nagrađeni, jedino kod mene nema povišice. Nimalo ne poštujete moj rad i samo znate ponižavati!

2. situacija

Uvijek ti radiš ujutro. Nikad se ne želiš mijenjati za smjenu. Sebična si i nekolegijalna. A za mene je tako nevažno kad radim!

3. situacija

Opet si pogriješio i sad ću opet ja biti kriv. Ne zanima me ništa. Idi i priznaj. Dosta mi je da uvijek ispaštam zbog tvojih propusta.

4. situacija

Pa, ovo ste strašno napravili. To kako ste odradili zadatak bi malo dijete bolje odradilo. Nesposobni ste i ne mogu se uopće osloniti na Vas.

5. situacija

Zašto svaki put kad ti pričam gledaš negdje drugdje? Dajem ti uputu, a tebe uopće ne zanima što govorim. Opet ćeš krivo shvatiti zadatak!

6. situacija

Naručila sam 10 paleta, a dostavili su mi 15. Ne pada mi na pamet podmirivati razliku u cijeni. Recite si tamo svojim ljudima da je grozno s njima raditi – nesposobni su zapamtiti običnu narudžbu.

TIMSKI RAD, PREGOVARANJE I ASERTIVNOST

Prilog 13 / Vježba 13

Pustinja (1)

	KNJIGA
	VODKA
	BATERIJA
	TOPOGRAFSKA KARTA
	PADOBRAN
	DŽEPNI NOŽ
	SUNČANE NAOČALE
	OGLEDALO
	SLANE TABLETE
	PIŠTOLJ
	KOMPAS
	KABANICA
	KAPUT
	VODA
	GAZA

Oko 10 ujutro je, sredina kolovoza i vaš se zrakoplov srušio u pustinji Kalahari, negdje u Namibiji na jugu Afrike. Vaš zadatak je rangirati 15 predmeta, spašenih iz aviona, prema njihovom značaju za preživljavanje vašeg tima.

Pustinja (2)

	KNJIGA
	VODKA
	BATERIJA
	TOPOGRAFSKA KARTA
	PADOBRAN
	DŽEPNI NOŽ
	SUNČANE NAOČALE
	OGLEDALO
	SLANE TABLETE
	PIŠTOLJ
	KOMPAS
	KABANICA
	KAPUT
	VODA
	GAZA

I dalje ste u pustinji Kalahari, negdje u Namibiji na jugu Afrike. Razmislite i radite sada kao tim!

Vaš je zadatak ponovno, timski, rangirati 15 predmeta, spašenih iz aviona, prema njihovom značaju za preživljavanje vašeg tima.

ZANIMLJIVOST!

Opisana simulacija zasniva se na preko 2000 slučajeva u kojima su ljudi ili preživjeli ili izgubili živote, a sukladno načinu na koji su dijelili informacije i donosili odluke (u timu). Slične simulacije koriste se na radnom mjestu i treninzima zaposlenika, konferencijama ili radionicama, u učionici. Ovakve vježbe rješavanja problema ojačavaju vještine rješavanja problema kod članova tima, bilo da se radi racionalnim ili međuljudskim vještinama, pokazuju kako funkcionira grupna sinergija (međudjelovanje članova tima) te unaprjeđuje učinke individualnog i grupnog donošenja odluka.

Prilog 14 / Vježba 14

A kako ja i kako je meni?

Zapišite kratke bilješke o tome kako ste se osjećali dok ste predlagani svoje izbore, kako Vam je bilo čuti tuđe prijedloge, kako Vam je bilo odbiti ih ili prihvatiti, kako Vam je bilo prilagođavati se?

Promislite sada jeste li u svom životu skloniji „držati se/ne odstupati od svoga“, nametati, prihvaćati ili se povući u situacijama pregovaranja.

Kako se osjećate u tim situacijama?

Što bi Vam pomoglo da se osjećate bolje, sigurnije, samopouzdanije?

Prilog 15 / Vježba 15

Asertivnost i ja

**MOGU
KOMUNICIRATI
ASERTIVNO**

Kako vidim asertivnost?

**Što to za mene sve
podrazumijeva?**

**Koje moje osobine me priječe
u tome?**

**Što će se dogoditi ako tako
budem komunicirao/la?**

**Kako mi to može pomoći u
kontekstu zaposlenja ili posla?**

Prilog 16 / Vježba 16

Uvježbavanje asertivnosti

MOGU KOMUNICIRATI ASERTIVNO

Na redovnom timskom sastanku ponovno vi dobivate ulogu pisanja zapisnika. Ne odgovara Vam to, jer je ranije dogovoreno da ćete se izmjenjivati u tom zadatku.

Što ćete učiniti? Hoćete li reći što Vam smeta?

Kolega Vam dobacuje ironične komentare vezane uz Vaš odrađeni posao. Na početku Vam se to činilo simpatičnim i smijali ste se zajedno s ostalima, no više Vam se ne dopada i to se vidi na Vašem licu, a on ne prestaje.

Što ćete učiniti? Hoćete li reći što Vam smeta?

Zadnji Vam je dan posla pred godišnji odmor. Veselite se i jedva čekate otići. Međutim, ne po prvi puta, kolegica Vas zove i moli da odradite još jedan dio posla ili da, ako sad ne stignete, dovršite na godišnjem odmoru.

Što ćete učiniti? Hoćete li reći što Vam smeta?

A ŠTO ZAPRAVO POSLODAVCI TRAŽE? KREATIVNOST, UPRAVLJANJE VREMENOM, SPOSOBNOST RJEŠAVANJA PROBLEMA...

Prilog 17_Vježba 17

Moj semafor vještina

Pogledajte ovaj popis vještina i obilježite **zeleno** one koje Vas opisuju, **crveno** one koje se nikako ne odnose na Vas, a **žuto** one koje biste voljeli dodatno razvijati.

Usmjeravanje	Analiziranje podataka	Montiranje	Slikanje
Upravljanje vremenom	Ispitivanje	Gradnja	Empatiziranje
Crtanje	Kreativnost	Rad na računalu	Ples
Podučavanje	Računanje	Projektiranje	Prilagodljivost
Organiziranje informacija	Upravljanje novcem	Popravak opreme	Ohrabrivanje
Pregovaranje	Rad s novcem	Rekonstrukcija	Verbalno komuniciranje
Posredovanje	Vođenje financija	Prodavanje	Suradnja
Vođenje	Organiziranje	Rješavanje problema	Nadgledanje
Pjevanje	Procjenjivanje	Vožnja	Mjerenje
Slušanje	Istraživanje	Rad s računima	Pisanje izvještaja
Objašnjavanje	Suradnja	Precizna izrada	Uočavanje pogrešaka
Ručna izrada	Rad s alatom	Skladanje glazbe	Fotografija
Koordiniranje	Rad sa strojevima	Gluma	Rad pod pritiskom
Grafički dizajn	Pronalaženje informacija	Odlučivanje	Prevođenje
Uvjeravanje	Usmjerenost na detalje	Grupiranje informacija	Izrada nakita
Savjetovanje	Kreativno pisanje	Motiviranje	Šivanje

Prilog 18 / Vježba 18

Meke i transverzalne vještine

*- vještine neophodne za zapošljavanje –
što obuhvaćaju i gdje se koriste? -*

Vještine komunikacije

Timski rad

Znanje stranih jezika

Osobni razvoj

Sposobnost prilagođavanja

Rješavanje problema

Donošenje odluka

Kreativnost i inovativnost

Kritičko razmišljanje

Inicijativa i proaktivnost

Prilog 19 / Vježba 19

Moje „trenutno“

osjećam se...

zadovoljan/na sam zbog/oko...

znatiželjan/na sam zbog...

imam potrebu...

zabavlja me što...

sad bi me baš nasmijalo da...

razmišljam o...

sretan/na sam zbog...

...SVE OVO SAM JA...

JA NA TRŽIŠTU RADA – SAMOPREDSTAVLJANJE I JAVNI NASTUP

Prilog 20 / Vježba 20

„Reklama...MENE“

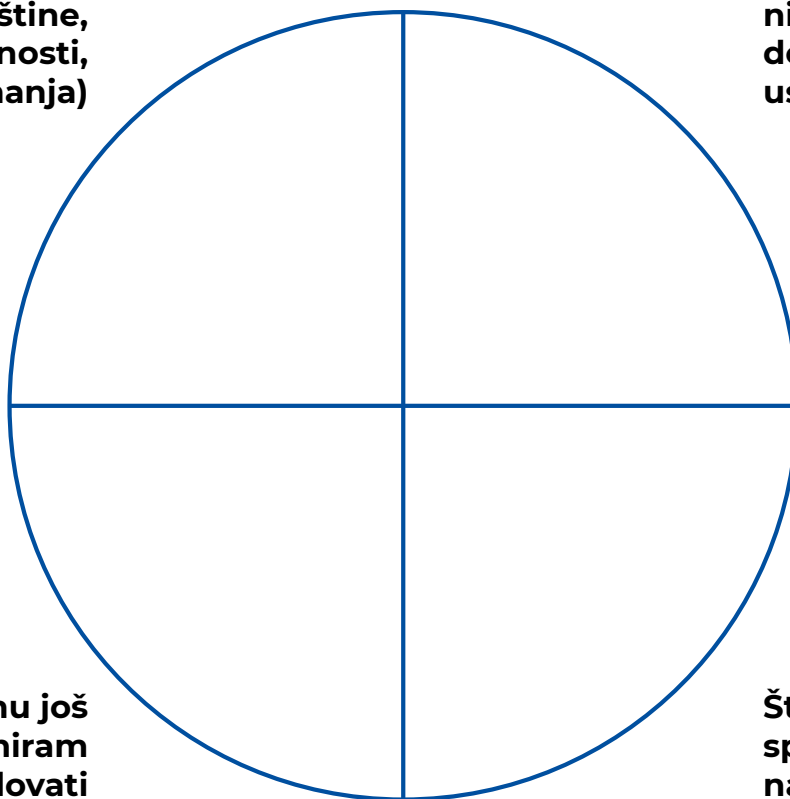
Kada biste zamislili sebe kao „proizvod“, što biste rekli o sebi, što bi najradije istaknuli, na koji način bi spomenuli pojedinosti koje nadoknađuju nedostatak vještina ili iskustva u nekom području, kako bi potencijalnom poslodavcu predstavili sebe, da Vas on, u konačnici, poželi i odluči „kupiti“?

Promislite, Vi ste najbolja „reklama Vas samih“.

Zašto ste baš Vi idealni za to radno mjesto?

Moje snage, jake strane, prednosti (vještine, sposobnosti, znanja)

Moje slabosti, ono u čemu nisam toliko dobar/dobra, uspješan/na

U čemu još mogu i planiram napredovati

Što me sve može spriječiti u mom napretku

Prilog 21_Vježba 21

Priprema za pisanje životopisa

Zapišite kratke bilješke, a onda ćemo zajednički, popuniti
Vaše životopise

Osobni podaci:	
> formalna edukacija:	
> stečene vještine:	
> neformalne edukacije: (tečajevi, seminari, predavanja)	
> stečene vještine:	
> radno iskustvo: (ako ga imate; opis poslova)	
> stečene vještine:	
> volontersko iskustvo: (ako ga imate; opis poslova)	
> stečene vještine:	
> moguće preporuke: (profesora, poslodavaca, kolega...)	
> poznavanje stranih jezika i rada na računalu:	
> vozačka dozvola:	
> nagrade, priznanja:	
> dodatne aktivnosti kojima se bavite:	
> članstva:	

Prilog 22 / Vježba 22

ŽIVOTOPIS

OSOBNİ PODACI:

(ime i prezime, adresa i kontakt, datum rođenja, državljanstvo, spol)

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE:

(vremensko razdoblje – od novijih prema starijim informacijama, naziv dodijeljene kvalifikacije - zvanje, naziv i adresa pružatelja obrazovanja ili osposobljavanja, glavni predmeti odnosno stečene profesionalne vještine) – ne mora biti na početku pogotovo ukoliko imate više godina radnog iskustva

RADNO ISKUSTVO:

(vremensko razdoblje – od novijih prema starijim informacijama, naziv zanimanja ili radnog mjesta, naziv i adresa poslodavca, glavni poslovi i odgovornosti, ključna postignuća; stručna praksa tijekom školovanja, volontiranje)

OSOBNİ VJEŠTINE I KOMPETENCIJE:

(materinski jezik, strani jezici, razne vještine i kompetencije: društvene, organizacijske, tehničke, računalne...)

OSTALO:

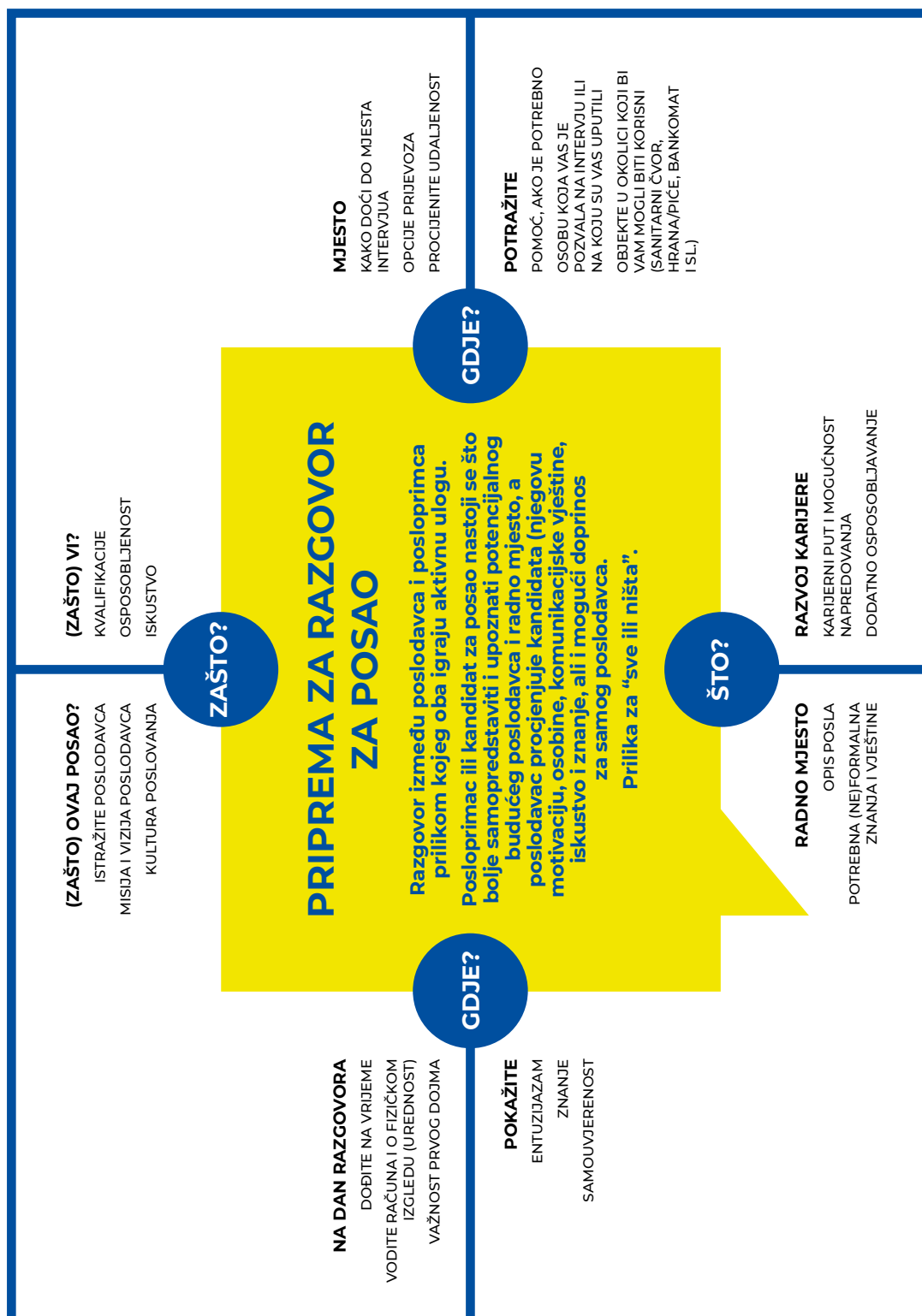
(dodatne informacije, preporuke...)

DODACI:

(svjedodžbe, diplome, potvrde o položenim edukacijama, potvrde o nekažnjavanju, preslika radne knjižice/ispis s e-mirovinsko...)

Prilog 23 / Vježba 23

Priprema za razgovor za posao

Prilog 24_Vježba 24

Recite mi nešto o sebi...

- simulacija razgovora za posao -

...tijekom prvih nekoliko minuta intervjuja, samo 7% mišljenja o Vama temelji na onome što ste rekli...sve ostalo „leži“ u neverbalnoj komunikaciji...

...ipak, važno je uvježbati i sadržaj onoga što ćete govoriti...

Zamislite situaciju da ste pozvani na razgovor za Vaš posao iz snova. Sjedate nasuprot poslodavca. Udahnite, razgovor počinje...

1. Što mi možete reći o sebi?
2. Kako biste se ukratko opisali?
3. Koje su Vaše jake strane?
4. Koji je Vaš najveći nedostatak?
5. Gdje se vidite za 5 godina?
6. Što je za Vas najvažnije na poslu?
7. Kako to da ste se prijavili baš za ovaj posao?
8. Kako biste Vi pridonijeli ovom poslu?
9. Što bi za Vas bio uspjeh u ovom poslu?
10. Jeste li ikad imali problema s kolegama ili nadređenim, ako imate iskustvo zaposlenja? Kako ste riješili tu situaciju?
11. Kako to da ste otišli s posljednjeg radnog mjesta?
12. Kako to da tako dugo tražite posao?
13. Jeste li do sada bili pozvani na puno razgovora za posao?
14. Čime se još bavite, osim što tražite posao?
15. Kako je period nezaposlenosti utjecao na vaše radne vještine?
16. Hoćete li biti spremni odmah započeti s poslom?
17. U čemu biste voljeli napredovati i usavršiti se?
18. Što mislite da će Vam od Vašeg formalnog obrazovanja pomoći u poslu?
19. Imate li Vi kakvih pitanja?

EVALUACIJSKI UPITNIK

Ime i prezime:	
Datum popunjavanja:	

1. Koliko ste zadovoljni ponuđenom temom radionice? (zaokružite)

1 2 3 4 5

Potpuno nezadovoljan/na Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na Potpuno zadovoljan/na

**2. Koliko ste zadovoljni odnosom voditelja/ica prema vama? (zaokružite)
(spremnost pomoći, saslušati, dati savjet)**

1 2 3 4 5

Potpuno nezadovoljan/na Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na Potpuno zadovoljan/na

**3. Procijenite svoje zadovoljstvo ponuđenim aktivnostima (teorijski dio i vježbe)?
(zaokružite)**

1 2 3 4 5

Potpuno nezadovoljan/na Niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na Potpuno zadovoljan/na

4. Što Vam je bilo zanimljivo i posebno korisno? (nadopišite)

**5. Što Vam se nije svidjelo, smatrate nepotrebnim i ne mislite da će Vam koristiti?
(nadopišite)**

6. Imate li nekih prijedloga za unaprjeđenje radionice? (nadopišite)

Korištena literatura:

Jelić, M. (2009). Što vidimo u ogledalu? Pojam o sebi i samopoštovanje. U: D. Čorkalo Biruški (ur.), *Primjenjena psihologija* (str.81-99), Zagreb: Školska knjiga.

Matić, S. (2015.). *Izabrana poglavlja iz organizacijske psihologije*. Karlovac: Veleučilište u Karlovcu.

Matković, A. i Prekodravac, T. (2011.). *PRIRUČNIK ZA KARIJERNO SAVJETOVANJE "Karijera i obrazovanje u skladu - za sve!"*. Zagreb: Program Europske unije za Hrvatsku IPA Komponenta IV - Razvoj Ljudskih potencijala Projekt "Karijera i obrazovanje u skladu - za sve" provodi Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta u partnerstvu s HZZ PS Šibenik, SELECTIO i MojPosao.

Miljković, D. i Rijavec, M. (2008). *Organizacijska psihologija: odabrana poglavlja*. Zagreb, IEP/D2.

Šverko, B., Galić, Z., Maslić Seršić, D., & Galešić, M. (2008). Unemployed people in search of a job: Reconsidering the role of search behavior? *Journal of Vocational Behavior*, 72(3), 415–428. doi 10.1016/j.jvb.2007.11.006

3. Socijalno mentorstvo

UVODNO O SOCIJALNOM MENTORSTVU, ZNAČENJE, DEFINICIJE

Postoji veliki broj različitih definicija mentorstva, a svima je zajedničko da stavljaju naglasak na **važnost odnosa** između mentora i mentorirane osobe. Mentorstvo je odnos u kojem jedna osoba ulaže vrijeme, energiju, osobno iskustvo i kompetencije pomažući rast i razvoj sposobnosti druge osobe.

Socijalno mentorstvo je oblik mentorstva koji ističe **socijalnu komponentu** unutar uloge mentoriranja. Osobito ističe komponentu „socijalne aktivnosti“ u mentoriranju čiji je cilj utjecati na socijalni status pojedinca i koja je često usmjerena na osnaživanje ugroženih i/ili marginaliziranih skupina u društvu.

Prema **Zakonu o socijalnoj skrbi** (NN 18/22, čl. 85) socijalno mentorstvo je usluga kojom se dugotrajno nezaposlenoj osobi koja je korisnik zajamčene minimalne naknade, djetetu korisniku zajamčene minimalne naknade, osobi s invaliditetom, korisniku kojem prestaje pravo na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, korisniku koji je žrtva trgovanja ljudima te korisniku nakon izvršenja kazne zatvora pruža stručna pomoć usmjerena jačanju njegovih snaga i sposobnosti za uspješnije rješavanje nepovoljnih životnih prilika i bolju integraciju u zajednicu u kojoj živi.

Usluga socijalnog mentorstva može se odobriti i drugim osobama u riziku od socijalne isključenosti, a prema procjeni stručnog radnika Zavoda, u dogovoru s korisnikom, pri čemu se također naglašava da se takva usluga temelji se na odnosu povjerenja i partnerstva između socijalnog mentora i korisnika, a pruža se u razdoblju od šest do osam mjeseci kroz minimalno deset strukturiranih susreta socijalnog mentora i korisnika.

Socijalno mentorstvo dokazana je metoda rada za pomoć radno sposobnim, dugotrajno nezaposlenim korisnicima zajamčene minimalne naknade u prijelazu prema radnome mjestu. Ono može pomoći korisnicima u prevladavanju nedostatnog radnog iskustva i drugih prepreka pri zapošljavanju, što uključuje i manjak tzv. mekih vještina. **Glavni cilj** socijalnog mentorstva je motivirati radno sposobnog, dugotrajno nezaposlenoga korisnika zajamčene minimalne naknade koji je u marginaliziranom položaju i nalazi se najdalje od tržišta rada, usmjeravanjem na njegove sposobnosti i potencijale. U skladu s navedenim ciljem, **očekivani rezultat** socijalnog mentorstva ne ovisi isključivo o pronalasku zaposlenja. S obzirom na razinu socijalne isključenosti koju su iskusili određeni korisnici, rezultati kao što su poboljšana kvaliteta života, obrazovna postignuća i poboljšane socijalne vještine od jednake su važnosti kao i zaposlenje, a u nekim slučajevima i odskočna daska za potencijalno uključivanje na tržište rada.

Socijalno mentorstvo je **inovativan model** u sustavu socijalne skrbi usmjeren na pojedince u riziku od socijalne isključenosti koja prvenstveno proizlazi iz položaja nezaposlenosti. Temelji se na mentorskom i suradničkom odnosu socijalnog

mentora i mentorirane osobe, a fokus se stavlja na sposobnosti i potencijale pojedinca s ciljem njegova napredovanja i bolje integracije u zajednicu u kojoj živi. Individualiziranim pristupom želi se omogućiti korisnicima da od pasivnih primatelja socijalne naknade postanu aktivni i samostalni u donošenju odluka za poboljšanje kvalitete vlastitih života.

Ova usluga podrazumijeva da će socijalni mentori izraditi plan aktivnosti s korisnikom, odnosno mentoriranom osobom, pritom poštujući ključne elemente socijalnog mentorstva kao što su uspostava i razvoj dugotrajnog te kvalitetnog odnosa, uzajamno povjerenje i poštovanje, aktivno slušanje, pružanja povratne informacije, empatije i sl. Kao neke od ključnih osobina i kompetencija socijalnog mentora navode se sljedeće: da budu dobri slušatelji, da imaju dobre komunikacijske vještine, da budu kreativni i pozitivno naklonjeni, a ne da mentoriranu osobu samo upućuju na to što on/ona treba učiniti. Važno je da imaju interes za pomaganje i motiviranje drugih, da poduzimaju aktivne korake u ostvarenju svojih potencijala, da budu taktični, da imaju savjetodavnu, a ne autoritarnu ulogu, tj. da vode i usmjeravaju.

ISKUSTVA U PROVEDBI AKTIVNOSTI SOCIJALNOG MENTORSTVA U PROJEKTU „DANAS OSNAŽENI - SUTRA UKLJUČENI“

U okviru gore navedenog projekta usluga socijalnog mentorstva uključila je rad s 11 dugotrajno nezaposlenih osoba, korisnika zajamčene minimalne naknade, koji žive na području Grada Zagreba. U aktivnosti je sudjelovalo devet žena i dva muškarca, u dobi od 37 do 55 godina. Većina korisnika imala je određeno radno iskustvo tijekom života, na različitim poslovima - povezanim sa zanimanjem za koje su se školovali ili na poslovima koji nisu zahtijevali određenu kvalifikaciju (npr. poslovi čišćenja, uređivanja vrtova i sl). Kod većine korisnika je proteklo više od 5 godina od posljednjeg zaposlenja.

Od navedenih 11 korisnika zajamčene minimalne naknade, šest korisnika imalo je završenu osnovnu školu, troje završenu trogodišnju ili četverogodišnju srednju školu, jedna korisnica imala je završene dvije kvalifikacije u jednogodišnjem trajanju te jedna korisnica završenu srednju strukovnu školu za učenike s teškoćama u razvoju.

Kod korisnika su identificirane sljedeće glavne prepreke/poteškoće za koje možemo tvrditi da najviše utječu na njihovo (ne)sudjelovanje na tržištu rada:

osobne prepreke

- > različite zdravstvene tegobe/ograničenja (tjelesne bolesti, psihičke bolesti);
- > dob korisnika („Prestar/a sam da naučim nove radne vještine“);
- > nizak stupanj obrazovanja (završena samo osnovna škola);
- > nedostatak radnog iskustva ili dugi razmak između dva zaposlenja;

- > nezainteresiranost za rad;
- > nedostatak motivacije za traženje posla;
- > ovisnost o socijalnim naknadama;
- > niska razina samopoštovanja i samopouzdanja;
- > slabo razvijene komunikacijske vještine;

obiteljske prepreke

- > briga i skrb o malodobnoj djeci (jednoroditeljske obitelji);
- > briga i skrb o djetetu s posebnim potrebama;
- > briga i skrb o bolesnom članu obitelji;

prepreke vezane uz marginalizirani položaj korisnika

- > izrazito loša financijska situacija, nedostatak sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba;
- > socijalna isključenost;
- > stambena nesigurnost;
- > velika udaljenost i slaba prometna povezanost mjesta stanovanja (ruralno prigradsko naselje) s gradom

Sa svakim korisnikom izrađen je individualni plan podrške u zapošljavanju koji je uključio podatke o obrazovanju i dosadašnjem radnom iskustvu korisnika, uvid u zanimanje/radno mjesto na kojem se želi zaposliti, uvjete koje je za određeno radno mjesto potrebno ispuniti (potrebne kvalifikacije i iskustvo) te SWOT analizu (osobne prednosti i snage kao i osobni nedostaci, vezani uz zapošljavanje te prilike i prijetnje iz okruženja). Naposljetku, individualnim planom, korisnik i socijalni mentor zajednički su definirali ciljeve na čijem ostvarenju će korisnik raditi te koje aktivnosti će provesti u svrhu postizanja zadanih ciljeva. Za ostvarenje aktivnosti definirani su rokovi izvršenja te navedena vrsta pomoći/podrške koja im je za to potrebna.

Primjeri postavljenih ciljeva i provedenih aktivnosti s korisnicima:

jačanje samopouzdanja za (ponovnu) aktivaciju na tržištu rada

- > ukazivanje na ograničenja u podmirivanju osnovnih potreba i stalnu neizvjesnost preživljavanja ukoliko su socijalne naknade jedini prihod od kojeg žive;
- > usmjeravanje na jake strane i sposobnosti korisnika, njihove prednosti i mogućnosti;
- > osvještavanje korisnikovih želja i interesa u izboru zanimanja/radnog mjesta;

- > usklađivanje željenog izbora s vlastitim mogućnostima, ponuđenim aktivnostima u okviru ovog projekta i potrebama tržišta rada;
- > pretraživanje internetskih portala koji nude poslove, upoznavanje s uvjetima koje je potrebno ispuniti za određena radna mjesta;

osposobljavanje za zanimanje po vlastitom izboru

- > istraživanje ponude verificiranih programa osposobljavanja odraslih;
- > ispunjavanje uvjeta koje je potrebno zadovoljiti za upis u program osposobljavanja;
- > rad na usklađivanju obiteljskih obaveza i obaveza vezanih uz program osposobljavanja;
- > sudjelovanje u pronalasku poslodavca za obavljanje praktičnog dijela programa osposobljavanja, dogovaranje obavljanja prakse, ispunjavanje preduvjeta za navedeno;
- > priprema za polaganje završnih ispita;

povećanje razine zapošljivosti

- > upis u verificirani program osposobljavanja odraslih za određeno zanimanje;
- > redovito pohađanje programa (teorijskog i praktičnog dijela);
- > uspješno završavanje programa (polaganje ispita i dobivanje uvjerenja);
- > uključivanje u ciklus radionica za jačanje mekih i prenosivih vještina;
- > redovito polaganje radionica i aktivno sudjelovanje;
- > izrada životopisa korisnika;
- > izrada primjera molbe za posao;
- > javljanje na oglase za posao;
- > uključivanje u volonterske aktivnosti Udruge

Tijekom cijelog procesa socijalnog mentorstva, korisnicima je pružena podrška u nošenju s trenutnim životnim poteškoćama/okolnostima (bolest korisnika ili članova obitelji, konfliktni obiteljski odnosi, nedostatak sredstava za osnovne životne potrebe i svakodnevna borba za preživljavanje...). Izgrađen je blizak odnos koji se temeljio na iskrenosti, povjerenju i međusobnom poštovanju, pružanju podrške, empatiji, poticanju i motiviranju korisnika te neosuđivanju.

PRIKAZ RADA S MARGINALIZIRANOM OSOBOM

U aktivnostima projekta sudjelovala je majka dviju djevojčica, srednjih godina, razvedena. Ima završenu osnovnu školu te oko tri i pol godine radnog staža na poslovima čišćenja, prodaje odjeće i održavanja zelenih površina. Mlađa kćer je predškolske dobi, a starija je preko tjedna na smještaju u ustanovi, dok vikendom boravi kod majke. Po ulasku u aktivnosti projekta majka izjavljuje o nekvalitetnom odnosu oca s djecom te o nedostatku ravnopravne podjele roditeljskih odgovornosti između nje i oca djece.

Ima jasnu sliku radnog mjesta na kojem se vidi u budućnosti te se želi osposobiti za zanimanje kuharice. Osobne snage koje se prepoznaju kod korisnice su: motivacija za stjecanje vještina koje će joj pomoći u procesu traženja posla te motivacija za pohađanje programa osposobljavanja za zanimanje kuharice. Kao glavne prepreke prepoznaju se: strah da zbog svoje zdravstvene dijagnoze neće moći dobiti liječničku potvrdu o psihofizičkoj sposobnosti za osposobljavanje i/ili zapošljavanje i poteškoće u usklađivanju obiteljskih obaveza s aktivnostima osposobljavanja (zbrinjavanje djeteta predškolske dobi za vrijeme osposobljavanja).

Kroz proces socijalnog mentorstva radilo se na izgradnji odnosa s korisnicom, prihvaćanju i neosuđivanju te iskrenoj i izravnoj komunikaciji. Razgovaralo se o životnom i radnom iskustvu, motiviranosti za ostvarenje promjene, željama vezanim uz izbor zanimanja; o snagama i jakim stranama, resursima i mogućnostima koje joj stoje na raspolaganju kao i o slabostima, rizicima i preprekama (SWOT analiza). Kroz rad su postavljeni realni, ostvarivi ciljevi, definirane su aktivnosti koje će dovesti do njihovog ostvarenja te postavljeni rokovi izvršenja aktivnosti.

Korisnica se uključila u ciklus radionica za jačanje mekih i prenosivih vještina dugotrajno nezaposlenih osoba te ju se kontinuirano podržavalo i motiviralo na stjecanje novih znanja i vještina kao i za redovito polazanje radionica i aktivno sudjelovanje. Pružala joj se podrška u prevladavanju prepreka za uključivanje u željeni program osposobljavanja, u redovitom polazanju programa, usklađivanju obiteljskih obaveza i obaveza vezanih uz program osposobljavanja te ju se osnaživalo i poticalo na ustrajnost u otklanjanju prepreka na koje je nailazila.

Vezano za uključivanje korisnice u verificirani program osposobljavanja odraslih za zanimanje kuharice aktivnosti socijalnog mentora obuhvaćale su istraživanje ponude verificiranih programa osposobljavanja odraslih, izbor programa osposobljavanja, izbor ustanove provoditelja programa, pomoć u ostvarivanju uvjeta koji su preduvjet za upis u odabrani program (prikupljanje potrebne dokumentacije, obavljanje liječničkog pregleda medicine rada, obavljanje pregleda za sanitarnu knjižicu, nabava potrebne opreme za praksu, pomoć u pronalasku poslodavca za obavljanje praktičnog dijela osposobljavanja) te podršku i motiviranje za odrađivanje prakse i ispunjavanje svih obaveza vezanih uz osposobljavanje i polaganje završnog ispita.

Prilikom volonterskog angažmana korisnica i socijalni mentor zajedno su prilagodili i dogovorili sadržaj volonterskog angažmana, pri čemu je mentor pružio korisnici podršku u obavljanju dogovorenih aktivnosti.

Korisnici je također kontinuirano pružana podrška u nošenju s vrlo teškim životnim okolnostima (zdravstveni problemi, financijske teškoće, konfliktni odnos s bivšim supružnikom, odgojni problemi sa starijom kćeri).

Kroz sudjelovanje u aktivnostima projekta kao i po njegovom završetku korisnica i socijalni mentor smatraju da je ojačano samopoštovanje i samopouzdanje korisnice te da su unaprjeđene njene osobne i socijalne vještine koje su doprinijele njenoj boljoj poziciji i konkurentnosti na tržištu rada. Korisnica se više samostalno aktivira i poduzima korake za ostvarenje značajnih promjena u životu. Uspješno je završila verificirani program osposobljavanja za kuharicu, s upisom u radnu knjižicu te se zaposlila na mjestu kuharice u jednoj ustanovi. Također, korisnica izvještava o poboljšanim odnosima s bivšim suprugom odnosno ravnopravnije dijeljenje roditeljskih obaveza.

Izvori:

1. Priručnik za mentore za socijalno uključivanje, Autor: Fabienne Arnould, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, 2011.
2. Zakon o socijalnoj skrbi (NN 18/22)

4. Iskustva provedbe aktivnosti, zaključci i preporuke

PROGRAM ZA RAZVOJ I UNAPRJEĐENJE MEKIH I TRANSFERZALNIH VJEŠTINA

Program za razvoj i unaprjeđenje mekih i transferzalnih vještina usmjeren je na osvještavanje osobnih mogućnosti, unaprjeđenje znanja i vještina te osnaživanje sudionika u kojem je, pored kratkog teorijskog dijela, velika pažnja posvećena iskustvenom učenju, kroz praktičan rad i vježbe. Za neke od korisnika, od kojih su neki u srednjoj životnoj dobi, ova aktivnost bila je jedina ovakve vrste u kojoj su ikada sudjelovali.

Korisnici programa naveli su da je sudjelovanje u radionicama bilo vrijeme u tjednu koje su posvetili sebi te su vrlo rado dolazili na radionice. Većini korisnika se sudjelovanjem na radionicama „razbistrila“ njihova trenutna pozicija u odnosu na rad i zapošljavanje, kakav posao žele, što ih koči u zapošljavanju, koje sposobnosti imaju te na čemu bi još mogli poraditi. Sudjelovanje u aktivnostima programa navelo ih je da promišljaju o osobinama o kojima nikada nisu razmišljali te su kroz program bili potaknuti na promišljanje i razmatranje situacija iz prošlosti, koje su navodili vezano uz teme radionica, s druge točke gledišta.

Korisnici su izjavili da su se na radionicama osjećali ugodno, prihvaćeno, da su njihova mišljenja o određenim temama bila uvažena, da su naučili neke nove pojmove te stekli nove vještine koje im mogu koristiti na tržištu rada. Sudjelovanje na radionicama ojačalo je samopoštovanje i samopouzdanje korisnika, motiviralo ih da se više aktiviraju u traženju posla, a značajno im je bilo i što su mogli dijeliti iskustva s drugim korisnicima, bilo da žive u sličnim ili različitim životnim situacijama.

Stručnjaci koji su provodili aktivnosti smatraju da je priručnik, koji je kreiran u okviru projekta, detaljno i temeljito razrađen što je uvelike olakšalo njegovu primjenu, odnosno provedbu radionica. Teorijski kao i praktični dio dobro je strukturiran, pregledan i napisan na jednostavan i razumljiv način. Vježbe u praktičnom dijelu orijentirane su izravno na korisnike te su primjenjive za rad s manjim skupinama ljudi. Od iznimnog je značaja bogat izbor praktičnih i kreativnih aktivnosti za svaku od šest navedenih tema/radionica. Također, pokriva sve važne teme i područja vezano za razvoj mekih i prenosivih vještina usmjerenih na osnaživanje sudionika u pronalasku zaposlenja i boljem položaju na tržištu rada.

Provoditelji programa procjenjuju vrlo važnim to što je program bio unificiran, što su svi materijali bili unaprijed pripremljeni te su se stručnjaci, koji su radionice provodili u različitim lokalnim zajednicama (gradovima) mogli međusobno konzultirati o pristupu pojedinoj temi ili dijelovima radionice. Kako program,

kroz svoju sveobuhvatnost, pokriva široku lepezu potreba potencijalnih korisnika, stručnjaci smatraju da može pomoći različitim skupinama – od studenata koji su u potrazi za svojim prvim poslom, do osoba srednje ili starije životne dobi koje su neaktivne čitav niz godina.

Jedan od stručnjaka koji je provodio radionice navodi: „Dodatna dobrobit provedbe radionica na kojima su sudjelovale osobe različite dobi, iskustava i talenata je upravo „prirodna razmjena perspektiva“ i pomoć na međugeneracijskoj osnovi, čime je i sama grupa postala platforma za osnaživanje i daljnju pomoć svim uključenim korisnicima. Iako su različite stvari bile bitne različitim sudionicima, edukacija je doista odgovorila na široki spektar potreba korisnika te im osigurala pomoć kroz pronalaženje odgovora na konkretna pitanja vezano za trenutnu situaciju u kojoj su se nalazili, na primjer odlazak na testiranje ili razgovor za posao.“

U provedbi aktivnosti stručnjaci su naišli i na određene izazovne situacije. Općenito su za voditelje u provedbi radionica bile izazovne velike razlike među korisnicima, u stupnju obrazovanja, radnom iskustvu ili sposobnosti izražavanja i iznošenja mišljenja.

Određenim sudionicima bile su zahtjevne neke praktične i iskustvene aktivnosti te su ih mogli doživjeti kao prevelik zahtjev kojem ne mogu udovoljiti, a što je dodatno moglo narušiti njihovu sliku o sebi, pa se pri primjeni takvih aktivnosti naročito pazilo da im se pruži podrška pri njihovoj provedbi te da se normalizira potencijalna zahtjevnost takvog zadatka kako se sudionici zbog toga ne bi osjećali loše te kako se nemogućnošću izvršavanja takve aktivnosti ne bi dodatno narušila njihova slika o sebi i njihovo samopouzdanje. Također, primijetili su da aktivnosti koje zahtijevaju pogled u sebe, vlastite mane i vrline, primjećivanje vlastitih obrazaca komunikacije i sl. može kod sudionika izazvati neugodne emocije i pojačanu kritičnost prema sebi. Stoga je vrlo važno da voditelj/ica radionice vodi računa o tome te prilagođava aktivnosti karakteristikama sudionika i njihovim trenutnim potrebama.

Ponekad su sudionici teže razumjeli pojmove i pojedine vježbe na radionicama ili im je bilo teže pročitati i razumjeti određena pitanja na radnim materijalima i odgovoriti na njih. Navedeno je tražilo dodatan angažman voditelja radionica vezano uz pojašnjavanje i pomaganje u ispunjavanju radnih listića, svakako pazeći na ranije navedeno odnosno na doživljaj sudionika vezano za aktivnost u kojoj sudjeluje.

Korisnici s „teškim životnim pričama“ (npr. žrtve nasilja u obitelji, osoba čiji je supružnik izvršio suicid, roditelji djece s posebnim potrebama i dr.) imali su potrebu na radionicama dijeliti svoja traumatična iskustva, što je od voditelja radionica zahtijevalo primjenu specifičnih znanja i vještina odnosno uvažavanja onoga što korisnik govori i usmjeravanja grupnog rada na svrhu i temu radionica, uz osiguravanje podrške korisniku kroz druge oblike aktivnosti.

Budući da je kod sudionika najčešće prisutno niže samopouzdanje i narušena slika o sebi kao i pojačan stres kao posljedica nezaposlenosti, stručnjaci naglašavaju kako je tijekom rada potrebno koristiti ohrabivanje, pohvale, isticati pozitivne osobine sudionika kako bi se potaknulo njihovo povjerenje u sebe i ojačalo samopouzdanje.

Jedna od stručnjakinja ističe: Sudionice radionica su pozitivno reagirale na kreativne aktivnosti u kojima su se imale priliku izraziti na igrajući i opušten način. Na taj

način su mogle u sigurnoj atmosferi, bez kritiziranja i osuđivanja, bolje upoznati sebe te se povezati s drugim sudionicima. Uz to, imale su priliku iskusiti da nisu same u brigama i strahovima, da ima i drugih koji dijele slično iskustvo te dobiti podršku drugih sudionika. To je posebno važno jer se na taj način jača i njihova socijalna mreža podrške, koja im najčešće u njihovim okruženjima nedostaje.

Stručnjaci navode da je važno da voditelj/ica potiče i ohrabruje sudionike na sudjelovanje u aktivnostima, ali i da poštuje njihov izbor ukoliko im određena aktivnost izaziva preveliku nelagodu te ne žele u njoj sudjelovati. U provedbi aktivnosti moguće je i smanjiti zahtjevnost zadatka (npr. umjesto deset vrlina i mana, može se predložiti da sudionici navedu dvije ili tri vrline i mane). Također, ukoliko se pojavi negativan govor ("ja sam ovo loše ili pogrešno napravila") zadatak voditelja bi bio pomoći sudionici da ga preformulira u pozitivan i podržavajući govor ("napravila sam to različito od drugih, na jedinstven i originalan način" i sl.) pri čemu u tome mogu pomoći i drugi sudionici grupe, na primjer navodeći što im se sviđa u radu te osobe. Važno je imati na umu da pri provedbi aktivnosti nije potrebno inzistirati na provedbi svih aktivnosti navedenih u okviru pojedine teme, već izabrati (iz bogate lepeze) one koje najbolje odgovaraju sudionicima pojedine radionice.

Zaključno, iako su različiti sudionici imali različite potrebe (više raditi na samopouzdanju, životopisu, općenito se više aktivirati) stručnjaci zaključuju da su sve teme i sadržaji radionica bili korisni sudionicima. Sudionicima je od najvećeg značaja bila ugodna i podržavajuća atmosfera u kojoj su se osjećali prihvaćeno i sigurno te u kojoj im je bilo ugodno izraziti vlastite brige i strahove vezano za ulazak/povratak na tržište rada.

SOCIJALNO MENTORSTVO

Stručnjakinja koja je provodila program socijalnog mentorstva smatra da su za dobrobit korisnika i pozitivne promjene u njegovom životu vrlo značajni bili upravo redoviti i kontinuirani kontakti kroz koje su mogli bolje upoznati korisnika, njegovu životnu situaciju i njegove mogućnosti. Na važnost odnosa u postizanju pozitivnih pomaka ukazuje i rečenica koju su korisnici znali izjaviti „To sam napravila najviše zbog vas.“ Korisnici bi znali poduzeti neke pozitivne korake za sebe, upravo zbog odnosa s mentorom.

Korisnici smatraju da im je socijalno mentorstvo bilo velika podrška i pomoć, ne samo u aktivnostima vezanim uz pronalazak posla nego i drugim, izazovnim i teškim životnim situacijama. Kada bi mentor vjerovao da je nešto moguće tada bi i korisnik u to isto povjerovao, bio bi motiviran i ohrabren.

Što se socijalnog mentorstva tiče, iako je ono usmjereno na podršku i osnaživanje korisnika, što podrazumijeva i usmjeravanje korisnika na sebe samoga, njegove snage, potencijalno negativna strana mentorstva može biti preveliko oslanjanje na mentora odnosno očekivanje korisnika da mu mentor može pomoći i u situacijama u kojima realno to nije moguće. Nadalje, za mentore je potencijalno izazovna situacija suočavanje s činjenicom da su određeni korisnici zaista teško zapošljivi ili gotovo nezapošljivi te da on, kao mentor ima vrlo ograničene mogućnosti utjecaja na to da se to promijeni.

VOLONTERSKI PROGRAM

Stručnjaci Volonterskog centra DKolektiva navode kako su sve osobe koje su bile uključene u volonterski program pokazale izrazitu motivaciju, a DKolektiv je prilagodio volonterske pozicije volonterima kako bi one odgovarale njihovim interesima, talentima ali i stjecanju iskustva u području relevantnom za zapošljavanje. Takvom kombinacijom su rezultati bili izvrsni za obje strane, a volonteri su ostali uključeni u djelovanje organizacije i nakon formalnog izlaska iz procesa volontiranja u sklopu projekta.

Volonteri su kao pozitivno istaknuli testiranje i brušenje svojih vještina u sigurnom okruženju, uz sustavnu mentorsku podršku. Također, istaknuli su kako im je volontiranje bilo prilika da steknu nove prijatelje, ali i da budu u pozitivnom radnom okruženju koje motivira na djelovanje i izvan konkretne volonterske pozicije, te da šire svoj socijalni krug poznanstava - posebice volontiranjem na aktivnostima koje DKolektiv provodi s drugim organizacijama i/ili građanima.

Iako se volonterski program provodio u smanjenom obimu, stručnjakinja udruge Djeca prva navodi da je podrška volontera u administrativnim poslovima udruge bila vrlo značajna, a doprinijela je i iskustvu korisnika projekta. Korisnica koja je osmislila radionicu s kreativnim aktivnostima za djecu i roditelje bila je jako sretna što je kroz volonterski angažman mogla dodatno pokazati svoju kreativnost.

PROGRAMI DODATNOG OSPOSOBLJAVANJA

Stručnjaci koji su organizirali aktivnosti osposobljavanja navode da su programi dodatnog osposobljavanja za stjecanje zanimanja koje se upisuje u radnu knjižicu bili posebno važni za korisnike koji su završili samo osnovnu školu. Dobrobit programa očitovala se i u tome što su korisnici, kroz obavljanje praktičnog dijela programa (prakse), mogli pokazati svoja znanja i vještine kao i steći kontakte koji im mogu pomoći u budućem zapošljavanju. Najbolji rezultati postignuti su kod korisnika koji su se željeli osposobiti za zanimanja koja su tražena na tržištu rada kao što su na primjer njegovatelji ili kuhari. Za neke korisnike je završavanje programa osposobljavanja i stjecanje određenog zanimanja bilo ono što su jako dugo priželjkivali, a nisu imali financijske mogućnosti da to ostvare. Program dodatnog osposobljavanja uvelike je doprinio tome da su neki od korisnika, nakon završenog programa, pronašli posao i zaposlili se. Također, kao i kroz druge aktivnosti i kroz ovu aktivnost korisnici su proširili svoju socijalnu mrežu, upoznavanjem drugih polaznika programa, profesora i drugih.

Stručnjaci DKolektiva navode kako su pozitivne strane verificiranih programa za odrasle bile razvoj komunikacije i suradnje s lokalnim veleučilištima, sustavno upoznavanje s ponudom verificiranih programa obrazovanja, ali i s realnom potrebom za istima među dugotrajno nezaposlenima, što može pomoći u izradi dugoročnih modela osnaživanja nezaposlenih osoba, i izvan konkretnog projekta. Povratna informacija osoba koje su pohađale verificirane programe je općenito pozitivna, no najbitnije za istaknuti je povratak nade, budući da su se sa završavanjem programa osjećali kao da imaju nešto konkretno (Uvjerenje o osposobljavanju) što ih dovodi korak bliže zaposlenju. Istaknuli su kao dobro i

trud projektnog tima u pronalasku doista adekvatnog programa, koji bi odgovorio njihovim potrebama i zaista povećao zapošljivost po izlasku iz projekta.

Što se tiče provedbe programa u Novoj Gradišci, kako se radi o malom gradu s ograničenom ponudom obrazovnih programa, bilo je poteškoća u pronalaženju odgovarajućih programa i termina u koje bi se zainteresirani korisnici mogli priključiti. Dostupnost i izbor verificiranih programa u manjoj sredini sužena je u usporedbi s mogućnostima koje postoje u većim gradovima.

Kandidati koji su završili program bili su iznimno zadovoljni i zahvalni jer se radilo o nezaposlenim osobama koje nisu bile u mogućnosti niti ne bi mogle izdvojiti za njih znatna financijska sredstva za uključivanje u obrazovanje.

U provedbi programa dodatnog osposobljavanja stručnjaci udruge Djeca prva primijetili su i određene izazovne situacije. Ponekad je bilo teško uskladiti želje korisnika s njihovim sposobnostima, ponudom programa osposobljavanja i potražnjom za određenim zanimanjima na tržištu rada gdje je bilo upitno hoće li završavanje određenog programa pridonijeti lakšem pronalasku posla. Dijelu korisnika bilo je teško uskladiti obiteljske obaveze s pohađanjem programa, a dio korisnika nije mogao upisati željeni program osposobljavanja jer nisu ispunjavali preduvjete za njegov upis (npr. za neke programe dodatnog osposobljavanja treba imati završenu srednju školu). Neki korisnici su upisali željeni program osposobljavanja, no pokazalo se, i uz podršku koju su dobivali kroz projekt, da nisu imali dovoljno kapaciteta da ga i završe (polože završne ispite).

ISKUSTVA I PREPORUKE CJELOKUPNE PROVEDBE PROJEKTA

Promatrajući cjelokupnu provedbu projekta projektni tim smatra da je najznačajnije u provedbi bilo ono što katkada ostaje nevidljivo – a to je dugotrajno osnaživanje kumulativnim efektom sudjelovanja na nizu aktivnosti. Ono se događalo već samim upoznavanjem s lepezom aktivnosti koje su ponuđene projektom, ali i koje općenito nude organizacije civilnoga društva. Korisnici su katkada istaknuli da nisu odmah vidjeli dobrobiti sudjelovanja, no kako su završili radionice socijalnih vještina, volontirali, išli na programe obrazovanja, ali i upisali se na primjer na mailing listu DKolektiva i počeli dobivati dodatne informacije o mogućnosti unutar i izvan projekta, tako su počeli vidjeti ozbiljniju promjenu na sebi – postali su aktivniji, kretali su se više, vratili su nadu i osjećali se korisnima. Shvatili su kako su im projektne aktivnosti koristile ne samo kroz stjecanje vještina, već i kao ulaz u svijet aktivnog angažmana, rada na sebi i zajednici u kojoj žive.

Stručnjaci udruge Djeca prva ističu da su sudionici koji su sudjelovali samo na radionicama za jačanje mekih i prenosivih vještina istaknuli kao važno zanimljivost i korisnost vježbi/tema koje su se obrađivale, konstruktivne savjete i razumijevanje koje su pokazale voditeljice, korisne informacije koje su dobili od strane voditeljica, rasprave u kojima su sudjelovali, vježbanje vještina koje su prezentirane na radionicama. Istaknuli su da aktivnosti radionica pružaju dobar samouvid u vlastite osobine i ponašanja. Osobito su istaknuli važnost iskustva drugih sudionika koja se mogli čuti tijekom radionica. Ojačali su svoje samopoštovanje i samopouzdanje, dobili su poticaj da se ponovno uključe u svijet rada. Sudionici koji

su sudjelovali u više aktivnosti (radionice, socijalno mentorstvo, verificirani program osposobljavanja) istaknuli su važnost tog „cijelog paketa“ koji im je pomogao, iako je na početku situacija izgledala bezizgledna. Kroz aktivnosti projekta smanjena je njihova izolacija, socijalna isključenost, osjećali su se bolje, pozitivnije, vrijednije. Korisnici koji su upisali i završili željene programe osposobljavanja iskazali su veliko zadovoljstvo što su se osposobili za zanimanje koje su oduvijek željeli.

Potencijalne nedostatke projekta projektni tim vidi u činjenici samog projektnog poziva, u kojem su u aktivnostima mogle sudjelovati samo dugotrajno nezaposlene osobe. Iako nije upitno da je dugotrajno nezaposlenima potrebno pružiti podršku u povećanju zapošljivosti i povratku na tržište rada, samim projektnim propozicijama bile su onemogućene u sudjelovanju osobe koje se formalne nisu mogle definirati kao dugotrajno nezaposlene (npr. kratkotrajan prekid nezaposlenosti ili rad na vrlo maloj satnici – 10-20% radnog vremena) te koje zbog toga nisu u potpunosti udovoljavale propozicijama poziva (odobrenoj ciljanoj skupini), a kojima bi projektne aktivnosti (na primjer stjecanje potrebnih socijalnih vještina, potvrde o programu obrazovanja i slično) uvelike bile potrebne i korisne. Bilo bi dobro osmisliti mehanizme kojima bi se dio aktivnosti mogao ponuditi i osobama koje ne udovoljavaju u potpunosti propozicijama poziva odnosno poziv za prijavu projekata definirati na način da bude dostupan većem broju potrebitih marginaliziranih osoba.

Aktivnosti programa bilo bi potrebno ponuditi, kao pomoć i podršku i osobama koje su nedavno izašle s tržišta rada (zbog otkaza) upravo zbog toga da bi se spriječio prelazak u dugotrajnu nezaposlenost.

Dodatno, korisnicama koje su se uključile u verificirane programe osposobljavanja, a većinom je bila riječ o majkama malodobne djece (najčešće jednoroditeljske obitelji) bilo je jako teško organizirati brigu i čuvanje djece za vrijeme sudjelovanja na programima osposobljavanja koji su se većinom održavali u popodnevnim i večernjim satima, nekoliko puta tjedno, a neki i svaki dan, u trajanju od nekoliko mjeseci. Bilo bi jako korisno da se za takve situacije ubuduće predvidi i organizira usluga čuvanja djece, iako bi i to bilo izazovno jer se radi o velikom broju sati i dana koje bi trebalo pokriti. Dvije korisnice s vrlo malom djecom odustale su od polaznja upisanog programa jer nisu imale podršku i pomoć (partnera, šire obitelji ili bilo koga drugoga) upravo vezano za čuvanje djece.

Vezano za primjenu zaštitnih mjera u situaciji pandemije bolesti Covid-19, korisnici su navodili da im je online provedba aktivnosti (radionica) bila prihvatljiva no smatraju da to ne može zamijeniti, i svakako bi preferirali, radionice uživo, pogotovo o temama koje su se obrađivale.

Nadalje, dugotrajno nezaposlene osobe se nažalost jako teško uključuju u programe ovakve vrste, iako je gotovo na svakoj od osoba koja se uključila u program vidljiva pozitivna promjena, stoga je i dalje potrebno razmišljati o motiviranju korisnika na uključivanje ili potencijalno drugim/dodatnim aktivnostima kojima bi ih se privuklo na sudjelovanje u ovakvim programima.

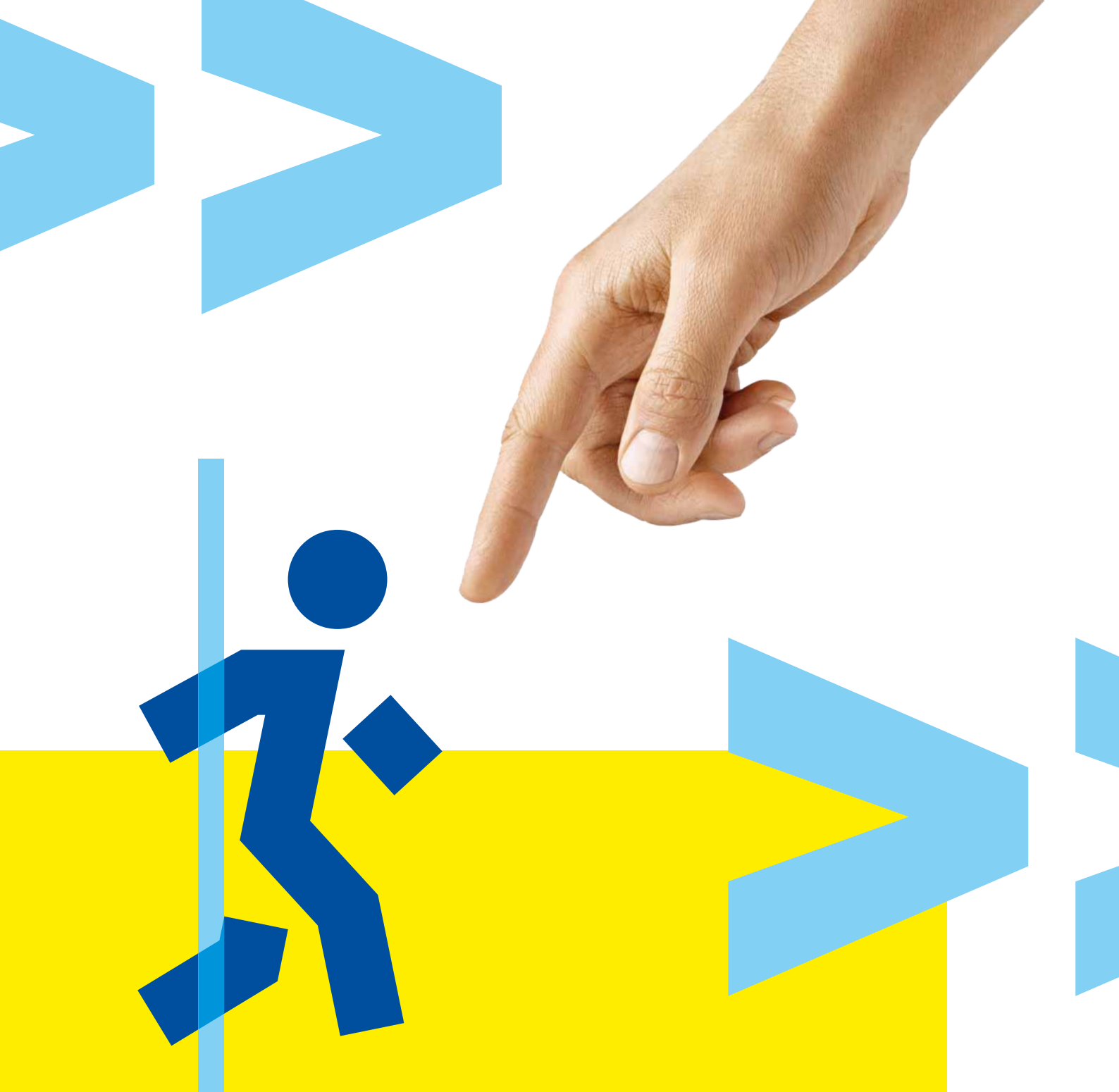
Općenito možemo zaključiti da je projekt Danas osnaženi – sutra uključeni dobro osmišljen, kao set aktivnosti koje se međusobno nadopunjuju i koje, pogotovo kod korisnika koji su bili uključeni u više ili sve ponuđene aktivnosti, stvarno pomažu u povećanju njihove zapošljivosti i boljem statusu na tržištu rada. Obzirom da je kod dugotrajno nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina u većini

slučajeva jako teško postići da se aktiviraju na tržištu rada i da za to postoje brojne prepreke, važno je da se njihovi resursi osnaže s različitih strana (u obrazovnom pogledu, kroz jačanje specifičnih vještina, kroz individualnu podršku u nošenju s različitim životnim poteškoćama i dr.). Još jednom bismo napomenuli da je status nezaposlenosti stresna situacija te je zbog toga važno, tijekom provedbe svih aktivnosti, njegovati podržavajuću atmosferu i pozitivan, ohrabrujući govor sudionika prema sebi i drugima.

Iako se cjelokupno trajanje projekta odvijalo u otežanim uvjetima, za vrijeme pandemije i propisanih epidemioloških mjera, odrađene su sve planirane aktivnosti, komunikacija među projektnim partnerima bila je kvalitetna i s puno podrške među članovima tima te su ostvareni gotovo svi zacrtani pokazatelji. Projekt je postigao postavljene ciljeve, a povratna informacija osoba koje su sudjelovale u projektnim aktivnostima je gotovo isključivo pozitivna. To svjedoči o relevantnosti projekta te ohrabruje projektne partnere za daljnji rad na povećanju zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih i marginaliziranih osoba putem budućih projekata.

Vežano za buduću provedbu ovakvog ili sličnih projekata, usmjerenih dugotrajno nezaposlenim, marginaliziranim osobama, projektni tim preporuča:

- > Nastaviti provedbu sličnih projekata jer za tim svakako postoji potreba.
- > Obogatiti projektne aktivnosti dodatnom ponudom kraćih edukacija koje bi mogle biti svojevrsna zamjena za verificirane programe obrazovanja, tj. edukacija u kojima polaznici stječu određene stručne kompetencije neovisno o tome što program edukacije nije verificiran. Takve bi edukacije mogle biti uvod u verificirane programe ili alternativni program za osobe koje zbog objektivnih ili subjektivnih razloga ne mogu sudjelovati u dužim programima verificiranog obrazovanja.
- > Proširiti popis prihvatljivih obrazovanja/osposobljavanja/edukacija u koje se korisnici mogu uključiti (npr. korisnica nije mogla upisati željeni program osposobljavanja jer je uvjet za upis u bila završena srednja škola, a što korisnica nije imala). Postojala je mogućnost upisa jednako kvalitetnog programa čijim završavanjem bi također bila osposobljena za taj posao, ali on nije bio klasificiran kao verificirani te se samim time nije mogao financirati kroz projekt. Za mlade nezaposlene osobe bilo bi jako korisno kada bi se kroz projekt mogla financirati i na primjer auto škola jer korisnici koji dolaze iz obitelji koje su ovisne o socijalnim naknadama to sami ne mogu financirati.
- > Provoditi model socijalnog mentorstva u svim sredinama koje su obuhvaćene projektom, budući se isti pokazao vrlo uspješnim.
- > Kreirati aktivnosti umrežavanja dugotrajno nezaposlenih osoba s poslodavcima i/ili stručnjacima iz različitih područja, a koji mogu poslužiti i kao partneri za stvaranje modela ciljanog osposobljavanja i usmjeravanja osoba prema realnim potrebama poslodavaca.
- > U budućim pozivima za financiranje sličnih projekata uključiti sve skupine nezaposlenih osoba, bez obzira na trajanje nezaposlenosti odnosno osobe koje su u određenom periodu imale par kratkotrajnih zaposlenja ili koje su nezaposlene kraće od definiranih kriterija dugotrajne nezaposlenosti, upravo stoga da se spriječi ulazak u dugotrajnu nezaposlenost.

Udruženje „Djeca prva“
Hrvatskog proljeća 34/II, 10 040 Zagreb
Tel: 01/2947-066; 2947-072; 2947-061; 2947-055
E-mail: djeca.prva@djeca-prva.hr
www.djeca-prva.hr